

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioann. Jonstoni|| Historiae Natvralis|| De|| Exangvibvs|| Aqvaticis|| Libri IV||

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLXVII.

VD18 90529022

Historiae Natvralis De Exangvibvs Aqvaticis Liber III. De Testaceis.

urn:nbn:de:gbv:45:1-11100

Corpus tegitur testa obscure castanei coloris; ejusdem coloris est et cauda, nigris striis secundum longitudinem variegata, corpus inferius et exortus crurum et brachiorum interius caerulefcunt, uti et oculi et barba; per totum corpus habet pilos ochrae coloris.

Concha quam inhabitat ferme quatuor digitos longa, turbinata coloris pallide subflavescentis.

Variae autem magnitudinis reperiuntur, plane parvulae, magnitudine minoris pruni, turbinatae et variis tuberculis acuminatis praeditae, pallidae, rufescentes, nigrae, ad litus prope fluvium Paraiba.

GVARICVRV Brasiliensibus, *Gammarus* vulgo *Camaraon*; qua-

tuor digitos longus: crura habet sex, tribus internodiis constantia, cum unguiculo in extremitate: anterius par crurum quasi furas habet, crassius reliquis et vicem brachiorum fungens; paulo plus duobus digitis longum, ultimum paulo plus uno, omnia aculeata seu spinosa.

Cirrhos prope os prodeuntes habet sex; duos longissimos, nimirum tres digitos singulos, versus posteriora reflexos; duos unum digitum, et duos semidigitum: sub ore parva tenacula quatuor crassiuscula, et quatuor tenuiora, quibus cibum tenet. Oculi similes reliquis. Color totius fuscus. Cocti eduntur.

HISTORIAE NATVRALIS DE EXANGVIBVS AQUATICIS

LIBER III. DE TESTACEIS.

TITVLVS I.

De Testaceis in genere.

Horat. l. 2.
saty.
Nomen.

Testacea quae vulgo dicuntur, ea alii Testata, Horatius testas, Cicero, belluas nativis testis adhaerentes, Palladius clausa maris animalia, Albertus testudines, plurimi Conchas, et Conchilia dixere. Graeci δ τερακόδεσμα, ac si dicas testaceae cutis animalia, ὅτερεα, quod apud Philosophum invenies, ὅτερεα, ut Athenaeus testatur, ὅτερεα, ὅτερεα κὼδὴ καὶ κογχοειδῇ, quod Strabo scribit, σκληρόδεσμα, λιθόβρινα, quod Empedocli tribuitur, ὅτερεα κὼδὴ καὶ ἰχθυίας, seu testaceos pisces, quod apud Suidam, ut illud apud Oppianum legimus, λιχάδας Hesychius et Varinus, κυματοφορτίδας idem, appellavere.

Partes corporis si spectemus, omnibus testa intus laevis aequalisque habetur, Caro item quam Graece spondylum, latine callum dici Hermolaus author est, quam Lunae incremento augeri prodidere quidam. Terrenum illud, quod continet et conservat foris est, hoc calorem leviculum, quia sanguine carent, tanquam furnulus fovet et conservat, et testa dicitur. Non mutant eam, tum quod non moveantur, tum quod non siccentur. Oculos habere negat Aristoteles. Plinius movere etiam, scribit. *Dentes* ipsis primores, et *carnosum* illud, quod proportionatur ad sentiendum cibum, *caput* omnibus infra, plantarum modo. *Stomachus* ori continuo jungitur, isque pro-

Description.

Arist. H. A.
l. 1. c. 9.
Plin. Epist.
136.

proportione magnitudinis exiguus. Hunc excipit *venter*, in quo quod *papaver* dicimus, (*μύρον*) situm. Mox intestinum continuum tendit simplex, originem a papavere illo ducens. Excrementum illud, quod papaver dicimus, continent turbinata omnia sua clavicula, univalvia fundo, bivalvia qua nodo ligantur. Laborant omnia per frigus, et aestum atque exuperantiam temporis pati nequeunt. *Nutriuntur* more plantarum per poros, et quidem humore dulci, si Aristoteli credimus. Ideo eis anni pluvii profunt, Purpuras si excipias. Moven- tur omnia parte dextra, non ad ver- tiginem sive claviculam, sed in ad- versum.

Vitus.

Arist. H. A.

l. 8. c. 2.

Arist. H. A.

l. 8. c. 20.

Differen-
tiae.

Plin. H. N.

l. 9. c. 33.

Differentias quod spectat, mira in ipsis naturae ludentis varietas. Tot colorum differentiae, tot figurae, planis et concavis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cae- sis, in dorsum elatis, laevibus, rugatis, denticulatis, striatis, vertice murica- tim intorto, margine in mucronem emisso, foris effulo, intus replicato, jam distinctione virgulata, crinita, crispa, cuniculatim, pectinatim, im- bricatim, undata, cancellatim reticu- lata, in obliquum, in rectum expansa, praedenfata, porrecta, sinuata, brevi modo ligatis, toto latere connexis, ad plausum apertis; ad buccinum in- curvis. Rondeletius eas brevissime complexus est. Alia ab aliis testae duritia superantur, ut pulmones, Holothuria, Echini, longe minus du- ra testa conteguntur, quam Purpu- rae et Buccina. Alia undique cir- cumtegentur, ut nihil interioris cor- poris tegi possit, ut Ostrea, Tellinae, Pectines. Alia altera tantum parte tes- tam habent, alteri parti testae loco est scopuli pars, cui haeret. Chamae et Dactyli sive Solenes utrisque ex- tremis non integuntur, per quae ca- put et posteriorem partem exerunt. Eorum alia quae undique integuntur: alia turbinata sunt, ut Purpura, Buc- cinum, alia turbinata non sunt, ut con- chae, quae a Gallis Porcellainos vo- cantur. Alia unica concha constant, ut Lepades. Alia duabus, ut Mytuli. Testarum aliae laeves, ut Unguium,

Mytulorum. Aliae asperae, ut Pur- purarum, Buccinorum, Ostreorum, quarum rursus testarum, permagna est in asperitate varietas, quae in sin- gulis declarabitur, etc. Nos ea bre- vissime in Turbinata, Turbines, Bi- valvia et Univalvia distinguimus. *Locus* ipsis mare, quod ita amant, ut apud Aegyptios maris symbola con- chylia haberentur. In mari rubro mira quadam magnitudine augen- tur. Bibacta iisdem referta est, ut et *Plin. H. N.* maris Aegei et Laconici littora. In montibus et remotis procul a mari locis reperiri, nullum dubium. Cau- sas alibi inquiremus. Ad *Temperiem* *Arist. H. A.* spectat, quod plurima eorum algore et aestu lateant. Limaces hyeme, Purpurae et Buccinae canis exortu tricenos circiter dies conduntur. Ae- state tamen potius plures vigent, Pi- rensem Euripum si exceperis, in quo non minus hyeme probantur, quod tum, piscibus alio migrantibus pabu- lentur uberius.

De ipsorum *Generatione* accuratissime Aristoteles in libris generatio- num egit, eoque res redit, ut omne genus testatum sponte oriri pronun- tiet. Apertum, inquit, id hinc est, quod navigiis putrescentibus, faece spumosa adnascuntur, et locis multis ubi nihil tale aderat ante, post per in- opiam humoris facto coeno, Ostreae prodire: ut apud Rhodum insulam, cum classis applicuisset, et fictilia pro- jecta essent in mare, tempore post coeno obducto testis, Ostreae in eis reperiabantur. Nihil autem partis genitalis emitti ab iis, argumentum est, quod cum Chii quidem ex Pyr- rha Lesbi insulae Ostreas vivas por- tassent, et in loca quaedam maris re- ciproci aestus, et luto similia dimis- sent, plures nihilo fuere temporis spatio, quamquam incremento cor- poris plurimum profecerunt. Quae autem ova vocantur, nihil ad gene- rationem conferunt, sed indicium sunt nutritionis melioris, quale in sanguineis pingue est: quamobrem sapore per id tempus praestant, cibo- que laudantur. Quae de Conchis Aelianus scribit, in speciali historia adferemus.

Generatio.

Arist. Gen.

A. l. 3. c. 11.

Arist. H. A.

l. 5. c. 14.

Scalig.

Sensus.

Sensus eis Plinius adimit, tribuit Aristoteles. Purpuris escas putidas Purpurarii emoluntur, acceduntque odore sine dubio illectae ad ipsas. Ungues ad strepitum se subtrahunt, inferiusque sublidere cernuntur, quoties ferramentum sentiunt admove-ri. Exiguo namque extant, reliquo autem toto corpore perinde ac in cubili occiduntur. Natices qui capiunt non adverso, sed secundo flato adeunt, quoties escam persequuntur, nec voce ulla sed silentio agunt.

Antipathia.

Antipathiam cum tonitru habere creduntur, et adhaerescens tempestatis signa sunt.

Ufus.

Adeo olim in *Cibis* adhibebantur, ut inde confirmatum sit adagium, conchyliis viduarum cupedias, et Plinius, luxuriae matrem Conchyliorum, pretia margaritis propemodum aequasse, queritur. Commune omnibus falsum quendam in sua carne succum habere, quo alvum ciere nata sunt: quod si probe assentur, maxime tum falsa evadunt, ut quae succum jam habeant ab igne veluti succensum, et prope dixerim, absumptum. Mollitie tamen et duritie operationis variatur eventus. Venerem invitare certum, unde eam Concha Cyprum vectam quidam, alii e concha natam voluerunt. In *Medicina* quoque locum invenisse in specialibus dicemus.

TITVLVS II.

De Testaceis in specie, et primo de Turbinatis in genere.

SUPERIORE titulo Testaceorum omne genus, in Turbinata, Turbines, conchyliis bivalvia seu διδυμα, et μονώδυνα seu univalvia distinguimus: Turbinata vel in genere, vel in specie considerantur. In genere dicta Turbinata sunt illa, quaecumque in volutas et anfractus seu spiras, quales in praelis et torcularibus visuntur, Testas suas quoquo modo reflectunt. Graeci τρομβώδη vocant, Gesnerus ἐλικοειδή quoque dici posse putat, quod ἑλικας vocent, quas diximus, volutas. At Rondeletio τρομβος in genere pro omnibus Turbinatis sumitur. Turbo autem est id, quod ex amplo et lato paulatim in mucronem definit, cuius figurae est et Turbo luforius. Proprium illis est testam habere continuam totam et unicam, si externa spectemus. Si interna considerentur, quodammodo similem naturam nata sunt omnia, magnitudine autem distant et aliis affectibus, qui excessu comparantur. Quaedam enim, quae maiora sunt, suas quoque partes conspectiores habent: minora autem minus: sic etiam duriora et molliora, et ejusmodi alia alii. Nam quae caro summa a testae ostro exorta est, eam quaedam fir-

miorem quaedam solutiorem habent. Ex ejus medio caput est et cornicula bina; in majoribus proceriora, in minoribus minima. Eximendi capitibus eadem omnium ratio, et perterrefactis contrahendi. Habent quaedam os et dentes, minutos, tenues. Quaedam etiam muscarum more habent proboscidem, linguae speciei. Haec dura est buccinis et purpuris. Nam quemadmodum Tabani et asilus tergora quadrupedum pertundunt: ita his tanta est duritia, ut escarum testas perforent. Subest ori statim venter similis avium ingluviei, qualis est etiam umbilicis. Infra duo candida quaedam, firma, specie mammillari, qualia in sepiis inveniuntur: sed haec solidiora. A ventre gula duplex longa ac papaver usque quod in fundo est. Quae omnia perspicere possunt, in sinu vorticoso testarum. Quod gulae jungitur intestinum est, a qua, continuo tractu fertur totum simplex usque ad exitum, incipi eas a vorticoso sinu, quo papaver continetur, atque inde laxiorum. Est autem papaveris magna pars quasi excrementum in omnibus ostraceis. Inde intestinum reciprocans rursus ascendit ad carnosas partes, atque circiter caput

Arist. H. A.
l. 4. c. 4.

Polypus.

Tab. X.

Nautilus.

Testa Nautili.

Nautili Structura.

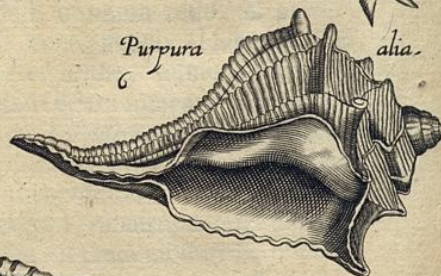

Purpura.

Purpura

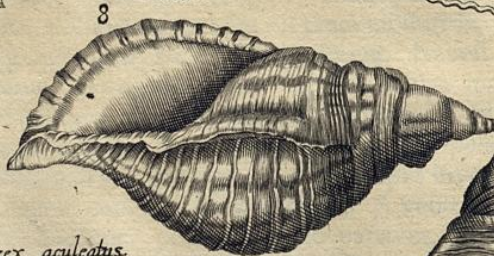
alia.

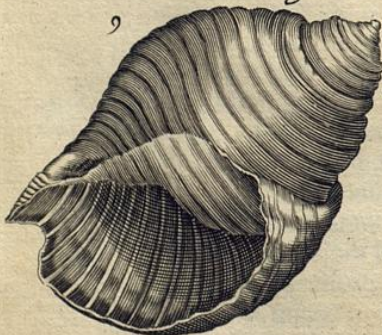
Testa Nautili.

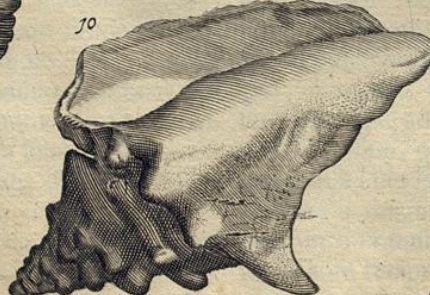
Buccina.

Cochlea rugosa

Murex aculeatus.

Strombus magnus.

caput terminatur, qua emittitur excrementum omnibus turbinatis tam terrenis quam marinis. Hucusque Aristoteles. *Crescere* ut vermes, scilicet anfractibus, qui subinde accrescunt

tes plures efficiuntur in partem priorem, quod caput vocatur, experientia docuit. *Serpunt* parte dextra non ad claviculas, sed in adversum. De *Congressu* in speciebus dicitur.

TITVLVS III.

De Turbinatis in specie.

CAPVT I.

De Turbinatis in anfractum tortis.

ARTICVLVS I.

De Nautilo.

TAB. X.
Aldrov.
l. 3. c. 3.

Arist. H. A.
l. 4. c. 1.

Differen-
tia.

Arist. H. A.
l. 4. c. 2.

Plin. H. N.
l. 9. c. 29.

DVVM sunt Turbinata apud Aristotelem generum, vel enim *ἐλικήν* habent, vel sunt *Σφαιροειδή* seu in globum circumacta. Ex illis sunt *Nautilus*, *Purpura*, *Buccinum*, et *Conchylum*.

Nautilus, quem Suidas *ναυτήν*, alii *ναυτικόν* et *ὄον πολυπόδος* vocant, vulgo *ναύτιλος* dicitur, et cum *Nauplio Athenaei* idem esse videtur. A modernis Graecis *θαλάμην τεταπόδις* vocari Robertus Constantinus author est.

Duo ipsi apud Aristotelem habemus genera. Unum est, cujus testis pectunculo similis est, cava, neque ei connexa natura. Is prope terram palcitur saepe numero: quare a fluctibus ejicitur in aridam, ubi delapsus de concha, aut capitur aut in humo perit. Hoc genus pusillum est et simile bolitaenis: quae Polypi species est. Alterum in testa tanquam limax est. Is ex ea nunquam exit: sed interdum brachia exerit. Illud respicit Plinius cum dicit: Inter praecipua miracula qui vocatur Nautilus, ab aliis, Pompilos (potius polypodis ovum) Scipinus (verius pronus) in summa aequorum, pervenit, ita se paulatim subrigens, ut emissa omni per fistulam aqua, velut exoneratus sentina, facile naviget. Postea prima duo brachia retorquens (potius attollens ex Athenaeo) membranam inter illa mirae tenuitatis extendit. Qua velificante in aura caeteris subremigans brachiis, media cauda, ut

gubernaculo se regit. Ita vadit alto, Liburnicarum ludens imagine, et si quid pavoris interveniat, hausta se mergens aqua. Eundem exactissime Bellonius descripsit. Concha, inquit, tribus fragmentis constare videtur (carina scilicet et lateribus, cum tamen una et simplex sit) quarum latera utrinque ceu carinae junctae apparent, ea ut plurimum magnitudine, quam ambae manus amplecti possent: latitudine autem quantum pollex cum indice comprehendat. Omnes autem non excedunt crassitudinem membranae pergamenae, itriisque in oblongum ductis, ad oras crenis laciniatae sunt, in formam rotundam abeuntes: foramen autem, per quod Nautilus alitur, atque exit de Concha, magnum est. Fragilis haec lactei coloris, lucida, admodum polita, omnino navis rotundae effigiem referens. Navigat enim per maris summa, elatus de imo gurgite offertque se testa inversa, ut facilius ascendere posset, et inani scapha enaviget, atque ubi inde emerlerit, tum concham invertit. Caeterum Nautili brachiis interjacet membranula, qualis est inter palmipedum digitos, sed haec magis est tenuis, in telae araneae modum, robusta tamen, qua etiam aura inspirante velificat. Cirris quos utrinque multos habet, pro gubernaculis utitur, atque ubi metuit, tum concham protinus marino humore oppletam demergit.

Alterum

Alterum Nautilum, Cochleam cham esse acatii modo carinatum, margaritifera Bellonius vocat, et videtur eam Fauconerius describere, cum in Epistola ad Gesnerum ait, suum Nautilum, testam habere interna parte ita nitentem, ut cum unionibus pretiosissimis de coloris amoenitate certare posset, Bellonius enim suae illius cochleae concham, in magno apud artifices Gallos, ad vasa ditioribus abacis accommoda conficienda, pretio esse, et *Porcellanam* ob id vocari scribit. Fauconerius multa in sui Nautili testae carina tabulata, eodem amoeno colore nitentia, fuisse prodit. Hinc facile colligas eundem cum eo esse, quem a Graecis θαλάμην τεκταποδία, id est, polythalamum dici scripsimus. Plinius cum de Nautilo paulo ante dixisset, mox tanquam de altera ejus specie. *Navigeram* similitudinem, inquit, et aliam in Propontide visum sibi prodidit Mutianus. Con-

Plin. H. N.
l. 9. c. 30.

ARTICVLVS II.

De Purpura.

TAB. X. 5. 6. *Purpura* Graecis πορφύρα, Plinio aliquando Pelagium, Politiano concha Herculea, quod tincturae Hercules author credatur; Serapioni Pulpia, Brasavolo Antale Plin. H. N. l. 9. c. 35. dicitur. Qui cum Conchylio confundunt, a Plinio refutantur. Distinguit enim iste, et expresse apud eum legimus. Conchylium et purpuras omnis ora atterit, quibus eadem mater luxuria paria paene etiam margaritis fecit. Nec minus illi, qui Conchylium idem eum Buccino ponunt, quod, cum Plinius duo tantum genera Turbinatorum continentium florem illum tingendis vestibus adeo expetitur poluerit, alterum Purpuram, alterum Buccinum esse, necesse videatur. Eodem enim libro haec verba extant: In Conchyliata veste caetera sine Buccino, praeterque jus temperaturae aqua pro inviso potus humani excremento. Concham ex Turbinatorum genere esse Aristoteles prodidit, et aliquot ipsarum genera agnovit, ut circa finem dicemus.

Descriptionem si spectes, saepe ovis est magnitudine, aliquando major, nisi elevata et aculeis munita esset, et canalem ad latus, qua linguam exeret, haberet. Rugata eadem, aspera, cinerea, aliquando flavescens, aliquando ex viridi cinerea, intus luteo colore. Rostro est longo tubuli modo excavato: Cornua Limacum more attollit, atque eodem modo serpit, iisdem cornibus iter sibi praetendit. Linguam ex tubulo illo canaliculato in latere procurrentem habet, quae callosae huic parti adhaerescit, cui caro ipsi testae adjungitur. Est autem ea caro, musculus quidem fortis ac candidus, mediae testae alligatus, quo Purpura tanquam congenito quodam operculo, carni patulae opposito, diutissime extra aquam vivit. Marinam enim aquam haustam asservat, quae pluribus diebus refovetur ac sustentatur. Caput illi cartilagineum ac durum.

Plin. H. N.
l. 9. c. 36.
et 39.

Plin. H. N.
l. 9. c. 36.
Description.

Arist.
l. 5.

Arist.
l. 5.

Plin.
l. 9.
Ael.
A. l.

durum. Os in ea parte, qua scopulis haeret, rotundo foramine pervium, quo lapides arrodit, et in stomachum exugens demittit. *Hepar* quoque habet viscidum, tenaci quodam lentore praeditum, ut paene viscum esse appareat. Sed hoc quod de hepate, branchiis, et corde, Bellonius scripsit, pro fabulosis censet Rondeletius.

Et haec quidem recentiorum Descriptio est. Ut vero et veteres videamus, Clavatam Plinius facit Purpuram ad Turbinem usque, aculeis in in orbem septenis fere, qui non sunt buccino. Testam intortam curri-

Arist. H. A. latim in crepidinem desinere, apud *l. 5. c. 15.* Aristotelem extat. *Partes* illae, quae Dioscoridi secundum Hermolaum *κρόνια*, aliis *ίόνια*, quod violam significat, partes sunt interni Purpurae corporis mediae, fibratae, torosae, et firmae, circa quas testae volumina capreolorum ritu circumvolvi incipiunt secundum Dioscoridem: vel quibus haeret vena illa vel membrana illum florem Purpurarum continens, inter *papaver* nempe quod turbinata omnia sua clavicula continent, quod est inferiore loco, et cerviculam seu colum superiore loco.

Arist. H. A. De eo flore seu succo ita breviter *l. 5. c. 15.* Aristoteles. Inter papaver et collum florem continent, textura densa, colore candidae membranae, qua ablata et compressa manus flore tingitur. Hoc ipse flos videtur esse: reliqua concretio, quasi alumini. Id Plinius florem in mediis faucibus habere dixit, liquoris eum esse minimi in candida vena, unde pretiosus ille bibitur, nigrantis rosae colore subluces, reliquum corpus sterile. Rondeletius partem succum continentem, cordi proportionem respondere existimat, florem, sanguinis loco esse. *Caro* earum penitus includitur, nec ulla ex parte, excepto capite conspicitur, ut apud

Plin. H. N. Aristotelem habemus: Testae suae *l. 9. c. 36.* adhaeret. *Linguam* duram habere *Aelian. H. A. l. 7. c. 34.* eaque testas esearum perforare, non tantum ab Aristotele, sed et Plinio, qui longitudine digitali facit, et Aeliano proditur: Rondeletius promiscidibus muscarum, quae inter cornua

comparat, et firmam, torosam, quaeque exeri possit, concedit: sed tam duram esse, ut testas perforaret negat, rostro id fieri verisimilius addens. Qui *κροκίδα*, seu *κροκίδα τῆς πορφύρας* apud Galenum, pro tomento purpurarum, quo depexo et contuso in medicamentis veteres uterentur, sumunt, vehementer falluntur. Lanae enim purpura tinctae crassior et minus curata pars est, cuius et Dioscorides meminit. *Operculum* varia apud authores sortitum est nomina. Plinius purpurarum cavum dixit, Aristoteles *κάλυμμα*, *ἐπι-κάλυμμα*, Galenus *πῶμη* vocavit. Alii *βλάπτον βυζάντιον*, vel *βύζαντος*, a Byzanto vel Byzantio Africae nominant, et longe verius quam illi, qui id nomen ori narium purpurae adscribunt, quas non habet, vel qui blattas Byzantias buccinorum et Conchiliorum permista opercula appellant. Galenus Indici conchilii testam inter ostraca et testas purpurarum et muricum generatim comprehendit. Nec negandum forte est, Conchylia, buccinae et purpurae opercula, nec substantia, nec viribus differre, nisi forte unguis odoratus differentiam supponat. Nam blatta Byzantia dum uritur ingrati est odoris, et castoreum redolet: unguis vero suavem odorem spirat. Potest tamen et id, quod *εὐωδὴς* Graecis dicitur, gravis apud Latinos odoris esse, et in quibusdam locis unguis odoratos, foetidos in aliis reperiri. Ut ut sit, Carni haeret operculum purpurarum, ut unguis noster. Ex filis seu fibris coagmentatur, et quia pinguedinis aliquid in se habet, fumum cornu modo accensum emittit. Et haec quidem de partibus sufficiant.

Flori, qui et succus Plinio, τὸ ἄνθος *Flos Purpurae*, τῶν πορφυρέων Graecis, varia indita sunt nomina. Vitruvius ostrum dixit ἀπὸ τῆς *δεράνης*, cui Virgilius Sarrani epitheton, a Sar urbe Phoeniciae, quae postea Tyrus, unde purpureus color et Sarranus et Tyrius, secundum Massarium addidit. Nec tamen omnis Purpura ostrum, ut tradit Gellius, quamvis omne ostrum purpura sit, quod exuberantiam splendoremque ruboris habet, hoc est, illustratur splendore, quo

Galen. l. 3. de Medic. secund. loc.

Vitru. l. 7.

quo alia purpura caret, *Saniem* etiam praeter Plinium idem Vitruvius vocavit, Pollux *λάθρον*, Fucus, pelagium, venenum Tyrium, purpurisum, *καίλα* ejusdem sunt apud alios nomina. *Tria* vero hujus floris, à varietate coloris sumpta, posuere *genera*, *περφυρίδα*, coloris violacei, saturati, et subnigricantis, quo colore *περφυρέον κύμα* Homerus dixit: qualis erat amethystina et quae e Pelagiis purpuris et buccinis fieri solebat. *Φοινίδα* puniceorum rubentem colore coci, qualis fuit Tyria vel Tarentina. *Ἀλκυρίδα* denique colore glauco, irato mari simili, austero, diluto, qualis fuit conchyliata, Tyria omnium celeberrima, quae et ostrum dicebatur, quo obscurior et nigricantior eo carior. Sed et a loco aliqua est differentia. Testatur enim Vitruvius, ostrum quod legitur in Ponto et Gallia; quod hae regiones sint proximae ad septentrionem, esse atrum. Progredientibus inter septentrionem et occidentem, lividum, quod legitur ad aequinoctialem, orientem, et occidentem, violaceo colore inveniri: quod vero meridiana regionibus excipitur, rubrum esse. Inventum fuisse a Phoenice regnante à Tyrio Philosopho Hercule produnt. Cum enim in eam, referente Cedreno, Tyri partem adscendisset, quae ad mare pertinet, pastoris canem concham vorantem, et pastorem lana sanguinem prout ille putabat a canis ore abstergentem vidit. Tinctura delectatus, lanam istam ad Regem detulit, qui lanam ita tingi, et sibi vestem parari curavit.

Locus.

Quantum ad Purpurarum *locum* in pelago et littoribus, ut in Differentiis dicemus, degunt, nec ulla magis idonea ipsis regio quam limosa. Si amnis in mare effluentis aquam degustarint, eodem die moriuntur. Dies tamen circiter quinquaginta extra aquas captae vivunt, saepe in arena latent, et canis exortu circiter trices dies conduntur. Sunt tamen peculiariora loca, quae a Purpuris celebrantur. Virgilius et Petronius Afyriae meminere, Plinius Meningis Africae insulae, non longe a Syrtibus sitae, quam Lotaphagorum terram

putant, et Getulici littoris: Laconica Paulaniae, Horatio et Valerio Flacco celebris est. Unde huic fucus Tenarius; Arriano, Muxa emporium ad mare rubrum. Tenientem purpuram apud Plinium lego, forte quod in taeniis seu cautibus in mari candicantibus, et fasciae instar pratensis, degit. Dialutensem seu forte Dialutensem alibi quasi *διὰ* et *ἀλυπον*, quod per falsum aequor rapit: Porphyrysa Aristoteli a frequentia Purpurarum dicta est. Fit et Melibaeae apud Festum mentio. Celeberrima denique omnium est Tyria, ut Plinius de suo tempore scripserit: Tyri nobilitas nunc omnis Conchylio atque Purpura.

Viscitant pisciculis teste Aristotele: sed nec algam nec muscum rejiciunt. Ita ista in suas testas recipiunt, ut iis in orbem exertis, quasi circula-rem conviventionem praebeant, una alterius alimentum depascende. Plinius pabulo et solo purpurarum genera discernit, ut sit lutense, quod putri limo; algense, quod alga; dialutense, quod vario soli genere, pascitur. Istud esse vilissimum.

Ortum apud Aristotelem invenio duplicem. Vel enim ex limo existunt, vel ex salivario lentore, ut Plinius prodidit, quem emittunt, de quo ita Aristoteles. Purpurae verno tempore eundem in locum congregatae faciunt id, quod vocant favaginem. Est enim favi specie, sed minus expolita. Quemadmodum si e folliculis alborum cicerum multis quiddam compactis. Nullus his patet aditus, neque inde fiunt purpurae, sed tum illae tum testacea alia ex putredine atque limo proveniunt. Sed id est quasi purgamentum et ipsis et buccinis. Etenim hae quoque favificant. Generantur vero haec quoque favificantia, quemadmodum caetera testacea. Caeterum etiam facilius, si qua subsint principia referentia genus suum. Cum enim incipiunt favificare, emittunt lentorem quandam mucosum, ex quo folliculi concresecunt illi. His igitur omnibus solutis, effluit in terram id, quod continebant. Atque eo in loco purpurillae minutae

Victus.
Arist. H. A.
l. 8. c. 2.Generatio.
Arist. H. A.
l. 5. c. 14.
edit. Scalig.Uta
bis.Uta
dici
Plin
l. 3.
Plin
l. 32

T.

minutae oriuntur atque concreſcunt, quae haerentes purpuris capiuntur, aliquot etiam inchoatae tantum. Quod ſi ante partus tempus capiantur, in ipſis ſtoreis non temere pariunt, ſed in eundem locum conventu factio quemadmodum etiam in mari: Unde per cratium anguſtias quaſi racemi prodeunt. Celerrime inter teſtacea *crescunt*. Sex annos vivunt, et ſingulis annis incrementum earum per orbem patet, quibus totidem quot annos habent, teſta claviculatiſſime intorta in crepidinem definit. Parum *progrediuntur*, et ad eſcas a longo accedunt, quod odoratu valeant. *Tincturae* ratio alio ſpectat. *Uſum in Cibis* praefant, et hoc cum oſtracodermis commune habent, quod ſalſum ſuccum contineant, eodemque alvum ſubducant, carne autem ſint dura. Athenaeus ex Hiſeſio papaver copioſius alere ſcripſit, magis tamen Scillam ſapere. Colla aegre confici et difficile ſecedere excrementum facile, partes extremas aptiſſimas eſſe, et ſeu elixas ſeu aſſas humori ori gratum et ſtomacho accommodum emittere, Xenocrates prodidit. Peculiare eſt eis, quod coctae juſcula ſpiſſent. Nec a *Medicina* excluduntur. Contra venena prodeſſe, docuit Plinius, contra Dorycnion Nicander. Saliva recentia vulnera agglutinantur. Callus, quo ſe operiunt, tuſus glutinat nervos praeciſos. Teſtae cinis puſtulas verendorum e melle diſcutit, ad dentiſſicia cum roſis et caryophyllis uſurpatur. Cum pulvere glycyrrhizae, papaveriſque ſemine, cremore hordei, pauco vino albo pulmonibus auxiliantur, et fluxiones fiſtunt. In pollinem redacta ulceribus malignis competunt. Cum melle illita, pilos attenuat. Filum e purpura quo vipera cervici circumpoſita ſuffocata fuit, collo circumdatum

tonſillarum affectus tollit. Aetius vero purpuram hircinio felle madefactam et mulieri umbilico diebus ſeptem impoſitam conceptum juvare tradit, ſi deinde creſcente luna cum viro congregiatur.

Ariſt. l. c.

Differentia.

Differentiae ſeu genera, ſi quaeras, ſunt *Magnae*, quae ad Sigaeum et Locum Idae promontoria gignuntur. *Parvae*, quas Euripus fert et Caria. *Pelagiae* quae magnae et ſcabrae, quarumque flos magna ex parte niger, ſed nonnullis puſillum rubidus. Nonnullas ad pretium minae evaſiſſe prodidit Ariſtoteles. *Littorales* quae parvae, et flore ſunt rubro. *Echinatae*, quae vel pluribus ſpinis maxime in poſtica parte horrent: vel rarioribus, minoribus, et brevioribus. Illae extra modo flaveſcunt, modo candicant: intus, modo violacei ſunt coloris, modo rubicundi. Iſtorum tota turbinata pars rubicundo colore conſpicitur, dorſum vero partim rubet, partim viſceſcit. Anterior mucro acutus non eſt, ſed notabili latitudine ſpectabilis. Intus colore ferrugineo, flaveſcente ac eleganti caeruleo variant. Sunt et *Rubrae*, utin Auſtrinis partibus *Nigrae*, in Aquiloniis; *Lividae*, in Occidentalibus et Orientalibus. Marmoreae, qualis eſt illa longis undique tuberibus, ubique ferme duplicibus at minime acutis ſed obtuſis plena, labro latiffimo, quaſi canaliculato, binae enim id foveae percurrunt, tota ſere marmoreae duritiei, undique candida, praeterquam in extremis foraminis oris, quae purpuraſcunt. Ad hanc pertinet tota ex cinerea candida, minor quam priores omnes labro ſubtus ſpinosa, cum alioqui nullae in toto corpore ſpinae dentur. Ventre eſt plane ſeſſili, ſeu non turbinato. *Pentadactyli* denique, qualis eſt illa, quam ſuperius deſcripſimus. Geſneri quam ex Adriatico mari accepit.

ARTICVLVS III.

De Buccino.

TAB. X. 8.

Buccinum a ſimilitudine potius buccini, quo ſonus editur, rotunditate oris in margine incifa, ut Plinio viſum dicitur, quam quod vel buccis admodum ſonos muſicos edat, vel buccas

inflare tubicines rogat, ut Bellonius voluit, Gillius maſculino genere extulit, quidam etiam dentale buccinum interpretantur. Graecis hodiernis *Φήμιον* dici Geſnerus autor eſt: nonnullis

nullis *σερίμβος* et *σερίβιδος* idem significant. Communiter *κηρυξ*, forte a cera, quam muco similem mutuo attritu salivant, quod Graecis est *κηρύαζεν* vocatur; quod vocabulum ex antiquis Graecis nonnulli pro purpura sumptulerunt: Plinius nonnunquam muricem transtulit, Athenaeus purpurae filium nominat.

Plin. H. N.
l. 9. c. 36.

Descriptio.
Arist. H.
A. l. 4. c. 4.

Testa tegitur scabra, eaque congenita promuscidibus, ut musca infuitur, quod membrum linguae effigiem prae se fert. Venter os protinus excipit, similis in umbilicis ingluviei avium. Infra duo candida quaedam firma specie mammillari, qualia in sepiis inveniuntur: sed haec solidiora. A ventre gula duplex longa ad papaver usque, quod papaver in fundo est: quae omnia perspicere possunt in sinu verticoso testarum. Quod gulae jungitur intestinum est, a quo continuo tractu fertur totum simplex usque ad exitum, incipiens a verticoso sinu, quo papaver continetur, atque inde laxior. Papaver vero pars ejus ima esculentaque est. Inter hoc et cervicem flos est, sed, ut Plinius dicit, dilutior et minus floridus. Et haec de Buccino veteres. Bellonius Buccini concham ut plurimum minimi ovi magnitudinem non excedere, strias in tergore quinas habere, ut Nerita, plerisque in gyrum tuberculis obtusis, brevibusque obseptas, multo quam in purpura frequentioribus, sed ubi in claviculum desinunt, unicum tantum eam comitari testatur. Interna parte incisam oris magnitudinem habet turbinum modo, et canalem ad latus, per quem linguam exerit, purpurarum modo: eodemque operculo contegitur, qua etiam turbinata omnia, ne in testas contracta ab externis offendantur. Color testae intus lacteus, foris fulvus, tantaque magnitudine aliquando crescit, ut ad Cartejam purpurae et buccinae decacotyli, id est, decem cotylarum capaces reperiantur.

Locus. Locum si spectes, petris adhaerent, Arist. H. A. circaque scopulos leguntur. Canis l. 8. c. 13. exortu circiter tricenot dies latere Arist. H. A. scripsit Aristoteles, quod Plinius de l. 5. c. 15.

muricibus accepit. Annos circiter sex vivere, idem tradit.

Idem ipsis *Gignendi* modus, qui purpuris. Semen ad generationem nullum habent. Favificare in more eis positum. Ova sub lapide prona parte oblonga albaque, deinceps pendentia disponunt, quae ita disposita favi nomen habent ab apum similitudine. Supina autem sub lapide stabulantur, cum favificant: quo vero tempore favos exstruunt, si incoquantur et abscindantur, ova intra continere comperientur: quae saliverio lentore lapidibus et cautibus ferruminant, ut inde decidere non possint: quod tam magno artificio constituunt, ut nihil coacervatum esse videatur.

De earum in *Cibis usu*, haec scripsit Xenocrates. Buccinae sunt duriores purpura; et magnitudine ac loco differunt, triplicisque vires habent, testae, colli, et excrementi in testa contenti. Nam scabra substantia piscis alvum sistit, ac praecipue si assetur: contra magis facit elixa.

Collum earum alvum sistit, difficulterque concoquitur: ideoque ex sinapi vel aceto, aut liquore, aut pipere corrigere ipsum debent, qui eodem vescuntur. Aqua denique, quae ex eis manat, calefacta, ventrem subducit: Cum eo vero excremento, quod testa continetur, cocta, magis gilva fit, et piscis qualitatem praefert. Si vero totae decoquantur, majorem sistendi vim habebunt, et sitim adferent. Quidam vero eas elixas laevigant, et aequae ac urticas condiunt, fiuntque ori gratae. Luna exoriente plenae, et aestate graciles. Eadem apud Dioscoridem, Galenum et Diosphilum invenire licet.

Habent et in *Medicina usum*. Cardialgia laborantibus in cibis praescribit Trallianus, purulentis etiam, si salus humor est. Ad alopeciam, usta, trita, et in oleo veteri subacta, et ad glutinis crassitudinem redacta a Myrpsō vehementer commendantur.

Galenus ad ephelidas et lenticulas, in furno assa, et ex melle trita commendat. Andernacus ex succo limonum detrita ad manus mulierum deal-

Generatio.

Ufus in Cibis.

Ufus in Medicina.

dealbandas depraedicat, praesertim si aliquid argenti vivi sublimati, iisdem inieceris. In Belgio contra tussim inanem imprimis et puerorum, potus ex buccino propinatus.

Differentias quod spectat, Rondeletius duo reperiri scribit, parvum, nempe, lineis frequentibus asperiusculum, et alterum ei simile, nisi quod lineas prominentiores habeat, et transversas, ut striatum merito dici possit. Est et testa spissiore durioreque, nec

non genus magnum coloris violacei, sed cuius orbes flavescunt, et in ore candicant. Gesnerus se et aliud vidisse scribit, purpurae similis, figura et magnitudine propius, tuberculis undique dispositis, deinceps rotundis scite omnino eleganterque *ερχιδόν* elevatum; nec in mucronem adeo exprorectum, sed capite obtusiore brevius. Missa et Aldrovando peregrina, colore et duritie marmoris, circulis rosas aemulantibus.

ARTICVLVS IV.

De Murice.

TAB. X.
et XI.
Nomen.

Description.

Murex modo Buccinum, modo Purpuram significat, taceo colorem purpureum, cui Muricis nomen imponitur. Hic pro testaceo sumitur, quod et turbinatum et longos firmosque aculeos habet, nomenque ab asperitate murorum sortitum est. Perotus inter ostrea enumerat, propter scabritiem corticis. Sed alia in Ostreis asperitas, alia in Muricibus. Illa per totam superficiem sese repandit: haec, aculeis quibusdam per intervalla eminentibus constat, iisque longis et firmis, quod Plinius quoque firmare videtur, dum ait: Firmioris jam testae murices et Concharum genera. Valerius Flaccus dum intortum vocat, de buccino sumendus est.

Usus in Cibus.

Usus in Cibus quoque habent, sed illaudatis. Xenocrates enim salso virosos esse, et ventrem turbare, urinam ciere, ori ingratos, concoctu difficiles, pituitam gignere, etc. scribit. Scribonius Largus tamen et Celsus inter Cibus stomacho gratos recensent. Apud Macrobius etiam cum aliis conchis in epulo apponuntur, quo die Lentulus flamen inauguratus est.

Largus
Compos.
104.

Usus in Medicina.

Usus in Medicina si attendimus, Carnes appositae pilos in mammis tollunt: Testarum cinis cum oleo tumores aufert; panis resistit; Capitis ulceribus cum melle illinitur; maculas in facie mulierum purgat, et parotides tollit. Habetur et pro dentifricio. Carbunculos de veretris exterminare, Marcellus Empiricus prodidit.

Differentiae.

Quantum ad *Differentias* et Genera, est Murex *Marmoreus*, *Triangula-*

ris, *Lacteus*, *Purpureus*, *Orthocentros*, *Coracoides*, et *Aporrhais*. *Marmoreus* a candore et duritia nomen sumit. Rondeletii parte interna ex albo purpurascit. Testa gravis est, densa, solida, aculeis multis horrens, figura inter buccinum et conchylum media, ampla, ut merito *δεκανότυλος* dici possit. Uritur facile, et in cinerem abit, acrimoniamque ob empyreuma acquirit, Ambustis medetur, cicatricemque pulchram inducit, postquam abluta, et cum oleo rosato in unguentum redacta fuerit. Gesneriani marmorei muricis color forinfecus pallescit, intrinsecus cum pulcherrimo splendore ex albo roseus est, Labrum exterius protendit se et dilatat in marginem: mucrones infra caput seu conum testae duo magni, sed obtusi prominent. In ipso cono parvi admodum et subrotundi, per spiras deinceps non aculei sed tumores visuntur. Huic accedit *Aldrovandi*, turbine acutissimo atque longo et exili, undique strictus aut potius undatus.

Triangularis, altera parte est planus, altera fere rotundus, sed ita, ut utrinque sint duo latera, tertium, plane pars afficiat, a qua figura, quae huic propria est, nomen sumit. Aculeos habet breves et firmos, vario est colore, foramen duplex habet rugosum, quo ob testae amplitudinem et brevitatem sonus editur gravis et tristis. Operculum cum uritur, fumum emittit. Pinguedinis aliquid habere, recte inde colligas. Quare in oleo

amygdalino decoctum in aurium doloribus utiliter usurpatur. *Lacteo* color nomen imposuit. Obtusior est turbine aliquando quam caeteri, aliquando *Exochas* potius et tubercula habet quam clavos. Triplices effigies invenies apud Aldrovandum. *Purpureus Orthocentros* totus forinsecus et intrinsecus rubet, turbine candicat. Mucrones habet duodecim rectos et robustos, sex constat volutis, quae exiguis et obtusis tuberculis resperguntur. *Coracoides* Rondeletio ab infirmis et rostris corvorum similibus aculeis dicitur.

Aporrhaides quidam inter *Lepades*, quod ut istae faxis adhaereant,

ponunt; sed male. Faciunt enim et *Neritae* idem, quae tamen toto genere ab iisdem differunt. Adde *Lepades* parte altera detecta et carnem ostentante affixas; *Aporrhaides* vero acclinato tegmine, quod iis operculum est, ad faxa agglutinantur. Quid si illius *Muricum* generis sint, quae Graeci Plinio proden-
te *Colycia*, et *Corythia* vocant, tur-
binata aequae sed minora multo, effi-
cacia etiam, et oris halitum custo-
dientia. Ut ut sit, quem Aldrovan-
dus expressit, marmorea est duritia,
intus et extra candicans, septem acu-
leis, ab uno tantum latere, iisque ca-
naliculatis instructus.

Plin. H. N.
l. 32.

ARTICVLVS VI.

De Conchylio.

Aldrov.
l. 3. c. 15.

CONCHYLII nomen ut ut universo testaceorum generi imponatur, privatim tamen pro unica specie accipitur. Sic apud Plinium invenimus, dum in Ponto conchylium non esse cum ostreae abundant, scribit: sic apud Philostratum in vita Apollonii, cum, in Biblo maxima conchylium et murices eximiae magnitudinis nasci, dicit. Summi et pro colore, apud Plinium inprimis, tam certum est, ut demonstratione non indigeat. Qui pro *Ostracio* sumunt, nomen partis totum accommodant. Est autem ea parte latius quam in turbinem deficit, sine aculeis tuberculisve ullis. Foramen, quo caro interior ostenditur, non rotundum, ut in purpura et buccino, sed longum. Operculum blattam Byzantiam *Serapionis* esse, quae eadem, quod avium unguem aemuletur, cum ungue *Dioscoridis*, opinatur Rondeletius. Nec *Euoides* vocabulum obest. Nec enim hoc semper gratus innuitur odor; sae-

pe etiam gravis. Ideo expresse *Dioscorides*, ἀμφοτέρω δὲ εὐώδεις, θυμώμενοι, κακορίζοντες πρὸς τὴν ὀσμὴν. At castoreum foetet, et utrumque, tam operculum, quam haec blatta Byzantia ad suffocationes uterinas adhibetur. Quod autem, in Indiae nardiferis lacubus unguis inveniri, et nardi pabulo vesci dicitur, cum conchylium marinum sit, id ex aliorum potius quam sua sententia a *Dioscoride* scriptum opinatur Rondeletius. Similis purpurae tegumento dicitur, non figura, sed usu potius et substantia.

Laudatissimus est, qui a mari rubro adfertur, candicans, pinguis. *Baby-*
lonicus nigrescit atque minor conspicitur, succum ipsi et quidem purpureum inesse testatur Plinius. Partes Conchylii omnes in medicamentis usurpantur. Crematum idem efficit quod purpura et buccinum. Caro interna medicamentis aurium dolores sedantibus a Galeno admiscetur.

Ufus.

Plin. H. N.
l. 21. c. 8.

Galen. l. 3:
de Med. f. 1.

CAPVT II.

De Turbinatis in orbem circumactis.

ARTICVLVS I.

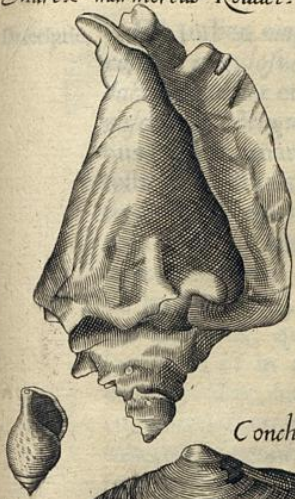
De Turbinibus.

TAB. II.

Tantum de *στρομβιδέσι* seu Turbinatis, et in anfractum tortis, sequuntur Turbinata, quae in orbem circum-

guntur, Turbines nempe, *Trochi*, *Neritae*, *Cochleae*, *Echyni*, et *Conchylium*. Turbinum haud spernenda sunt genera. Est

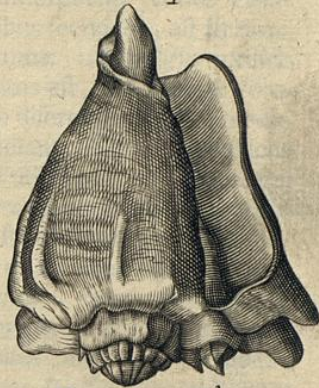
Murex marmoreus Rondel.

Murex Orientalis.

Aporrhais. Tab. XI.

Concha Longa Rondel.

Murex Coracoides.

Concha altera.

Turbines.

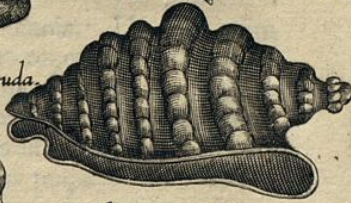
Concha Indica polita.

Concha echionata cruda.

Trochus magnus.

Trochus Pyramidalis.

Trochi.

Trochi.

Turbo magnus.

Nerita Rond.

Turbo Longus.

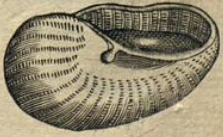
Nerites.

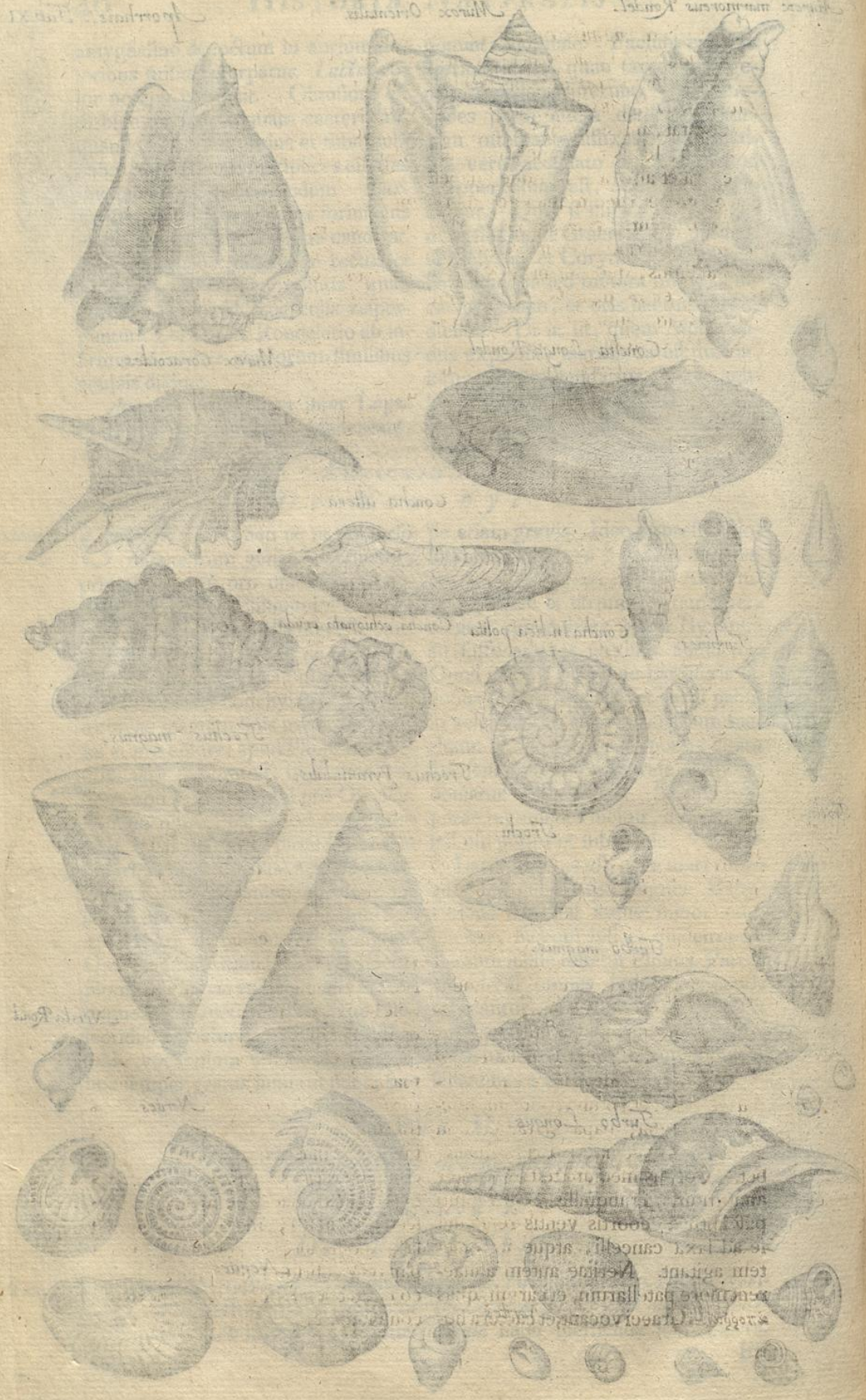

Nerites.

Nerites.

De

T.
Ala
h. 3.

Ari
h. 4.

Descriptio.

Est turben magnus, auritus, tuberosus, angulosus, muricatus, pentadactylus: sunt et turbines in spongiis nascentes. Magnus multis voluminibus constat, margine spisso et aspero, testa alba, lineis tuberculisque multis scabra et aspera. Foramen habet rotundum, et rimam qua excrementa excernuntur. Saxis haeret turbine sursum verso. Auriti, tres icones habemus, quorum primus perelegantem et in mari Gallico rarum exhibet, alter, intus et in tergore ferrugineum caetera croceum, concha tuberosa, prone et supine pictum; tertius, tuberculosum, testa superius leucophaea, inferne crocea. Tuberoso tubercula nomen indidere. Varii est generis, longus, tenuis, acutior, laevis, albus, niger, varius. Aldro-

vandus quatuordecim Icones exhibet, ex quibus secundus, est striatus, e monte erutus. Angulosus exinde nomen sortitus est, quod testae volumina ita a se discreta sint, ut in medio angulos efficiant. Ustus^a dentifriciis conficiendis utilissimus est. Muricato, tubercula brevia et obtusa nomen imposuere, testa est intus purpurea, foris alba, et quasi calce illita. Pentadactylos dicitur, quod quinque appendices longas et acutas, si extremum turbinis annumeres habeat. Spongiis quae delectantur, multorum sunt generum, quae omnia apud Aldrovandum videri possunt.

Conchula, quae lactea vocatur, in succo pomi Citrii, cum aqua vitae dissoluta, mulieres ad faciem fucandam utuntur.

ARTICVLVS II.

De Trochis et Nerite.

TAB. X.

Aldrov.
l. 3. c. 25.

Trochi a similitudine instrumenti, quo pueri ludent, appellantur. Omnes sunt leves et varii. Testa veluti crustis duabus constare videtur; externa minus nitet: quae subjacet unionum est splendore. Alii sunt parvi, alii oblongi. Icones exhibent Magnos, Pyramidales, Niloticos albos et maculosos, Nerita seu ut Scaliger legit Narita, Graecis νηρίτης, ἀννηρίτης et ἀννηρίτης apud Athenaeum, Hesychio νηρίτης, dicitur. Nomen a Nereo Deo marino sortitus videtur, quod is forte tali concha tanquam elegantiore buccinae loco, usus esse fingatur: sicut et Triton, quem visum auditumque in quodam specu Olyssiponenfis orae concha canentem Plinius refert. Ab illis, qui Adriaticum finum accolunt, etiam nunc veteri nomine appellatur. Testa est levis, si Aristotelis descriptionem sequimur, ampla et rotunda, forma buccinis proxima, papaver tamen non nigrum ut buccina, sed rubrum habet. Corpus medium testae firmiter annectitur. Tranquillis diebus soluti pascuntur: coortis ventis recipiunt se ad saxa cancelli, atque ibi quietem agitant. Neritae autem adhaerent more patellarum, et earum, quas ἀποβήσας Graeci vocant, et caetera ho-

rum genera omnia. Haerent enim saxi reclinato tegumento, quod quasi tegumentum esse videantur. Quem enim usum ambae valvae biforibus, hunc praestat altera tantum pars turbinatis. Intus pulpa carnea, inque ea os. In rimis cavernisque saxorum generantur, celerique incremento augescunt. Et olfaciunt, et audiunt. Ideo silentium servant necesse est, qui eos capiunt.

De Natatione eorum ita Plinius. Motus.
Navigant ex his Neritae, praebentes- Plin. H. N.
l. 9. c. 33.
que concavam sui partem, et alteram aurae oppositas, per summa aequorum velificant. Aelianus et Bellonius diversos ab Aristotelis Nerite proponunt. Illius est magnitudine exigua, pulchritudine eximia, et in mari ubi fordium nihil, et tranquillitas viget, inque saxi ad imam maris sedem adhaerescitibus nascitur. Hujus, testam in anfractum intortam habet, qua penitus inclusa, nulla ex parte praeterquam capite conspicua est. Apud Aremoricos tanta hujus testacei frequentia, ut abscedente aestu, magnos acervos e saxi colligant, et coquant. Quia papaver rubrum habet, pulmenta ex eo confecta, ac si minio tincta essent, conspiciuntur.

Graeci

Arist. H. A.
l. 4. c. 4.

ἀποβήσας Graeci vocant, et caetera ho-

Graeci crudas ejus carnes edunt, quod appetentiam excitare, inprimis cum caepis comestae, credan-

tur. Icones plurimas apud Aldrovandum vide. Nobis aliquot duntaxat exhibere visum.

ARTICVLVS III.

De Cochleis.

Nomen.
Aldrov. l. 3.
c. 29.

Description.

Cochleae, Aristotele κοχλίας et κόχλοι, quod τὰ ὄζρακα κυχλοτερῇ habeant, Spartanis σέμελοι et σέσηλοι, Helychio et Varino σελάται, aliis πωματίαι ab operculo, Φερέστικοι et Φερονίκοι, seu domiportae, χαμαιδύτοι, χαμαιδολίαι, ἀχραδαμύλλοι, etc. dicuntur; quorum tamen nominum quaedam terrestribus potius convenire videntur.

Descriptionem si attendas, Teucer animal esse sine pedibus, sine spinis, sine ossibus, testaceum, oculos nunc exerens, nunc retrahens, ad exemplum quaestionis ludicrae scribit. Siliceo, claviculatim intorto tegmine clauditur, quod vulgus testam, et volutam, Cochlearem testam Budaeus, Cochleam synecdochice Celsus, domum Sammonicus et Statius, calicem Plinius, κέλυφος Dioscorides, ὄζρακον Galenus vocant. Si eam detraxeris hebetescere atque exspirare quidam ajunt, negant illi, qui circa initium Augusti exire, et novis superinduci prodidere. *Capitis* figura carere, apud Albertum M. legimus. At Plinius equorum capitibus assimilavit, Massarius bovini prae se ferre figuram scripsit. *Cornua* quidam bina attribuere, ut Plinius; quatuor nos, id est, magna duo quae posteriora sunt, et minora totidem fere in fronte, habere videmus. An *Oculi* dati sint disquiritur. Pro visu tentamenta proportionem puncti atrioris in summo corniculorum accepisse, tradit

Scaliger. in
Arist. l. 1. de
plant.

Plin. H. N.
l. 11. c. 37.

Plin. H. N.
l. 11. c. 37.

Scaliger. Carere iis, et corniculis in quibus arenacea durities, praetentare iter, Plinius. Habere in summitate cornuum, et cum appropinquant, oculos in cornua retrahere, cornua in caput, et caput in corpus, Albertus. Os eis inest. *Dentes*, acuti, tenues praeduri, ejusque indicium, derosam a minimis earum vitem, dentibus carnosum quid interjacet. *Promuscidem* etiam inter aculeum et linguam habent, et ori jungitur quasi ingluvies avium; a qua stomachus est, quem

excipit venter, in quo situm est, quod papaver vocatur, mox intestinum continuum tendit simplex, originem a papavere illo ducens. *Saliva* quae punctis acu vel stylo carnibus manat, myxa Graecis dicitur.

Quantum ad *Locum*, reperiuntur in mari, fluviiis, et terra, quarum istae sylvas et consita arboribus loca potissimum amant. Hyeme propter frigus nimium, aestate, quod fervidum tempus reformident, in occulto delitescunt, suoque succo vivunt, nisi quid roris de coelo deciderit. Ideo Varro: Locus is (pro cochleis) melior, quem et non concoquit sol, et tangit ros. Locum mutare Aelianus prodidit, ad Propontidem calidam hyemare, ad Aegialum aestatem infumere scribens.

Rore *visitare* dixi, sed non solo. Sub noctem saepissime ad pastum exeunt, et tum post pluvias aestivas et autumnales accenso lumine a rulticis capiuntur. Plinius mire caulem aphodeli in Campania prosequi et fugendo arefacere scribit. Theophrastus eadem inter fidorum genera recenset. Saginabantur apud veteres in vivariis. Instituit ea Fulvius Hirpinus in Tarquinensi paulo ante civile bellum, quod cum Pompejo M. gestum est, distinctis quidem generibus earum: quia et saginam commentus est, sapa et farre aliisque generibus, ut cochleae quoque atiles ganeam implerent: cujus artis gloria in eam magnitudinem perductae sunt, ut octoginta quadrantes caperent singularum calices. Macrobbi saeculo haec saginandi ratio ignorabatur.

Inimicitias cum lacertis gerere apud Plinium legimus, cum laris avibus apud Aelianum. Massarius ubi limax sit, neque suam esse, neque perdicem ait. Sale super limacem projecto, totum fere liquefcere, et in aquam viscosam converti, Albertus M. prodidit.

Locus.

Arist. H. A.

l. 8. c. 13.

Plin. H. N.

l. 8. c. 32.

Varro R. R.

l. 3.

Aelian. H.

A. l. 10. c. 6.

Victus.

Plin. H. N.

l. 22. c. 22.

Theophr. l.

7. c. 24.

Plin. H. N.

l. 9. c. 56.

Macrobb. Sa-

turn. l. 3.

c. 13.

Plin. H. N.

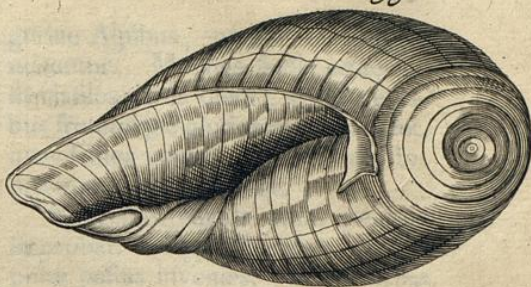
l. 8. c. 39.

Antipathia.

De

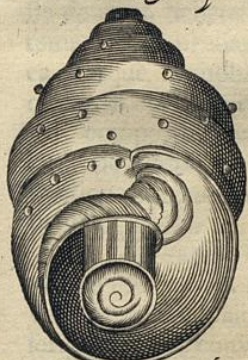
Cochlea cælata.

Cochlea rugosa et umbilicata.

Cochlea Sarmotica.

Cochlea cælata cum suo operculo.

Cochlea cylindroides alter.

Cochlea olearia.

Cochlea echinophora Rond.

Cochlea cylindroides prior.

Cochleæ operculum.

Limax marinus.

Cochleæ operculum.

Cochlea depressa.

Echinus spoliatus a suis spinis.

Echinus Spatagus, et Brissus.

Echinus

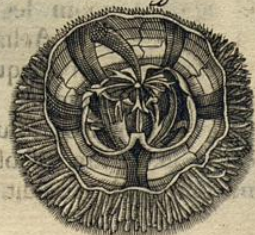
integer

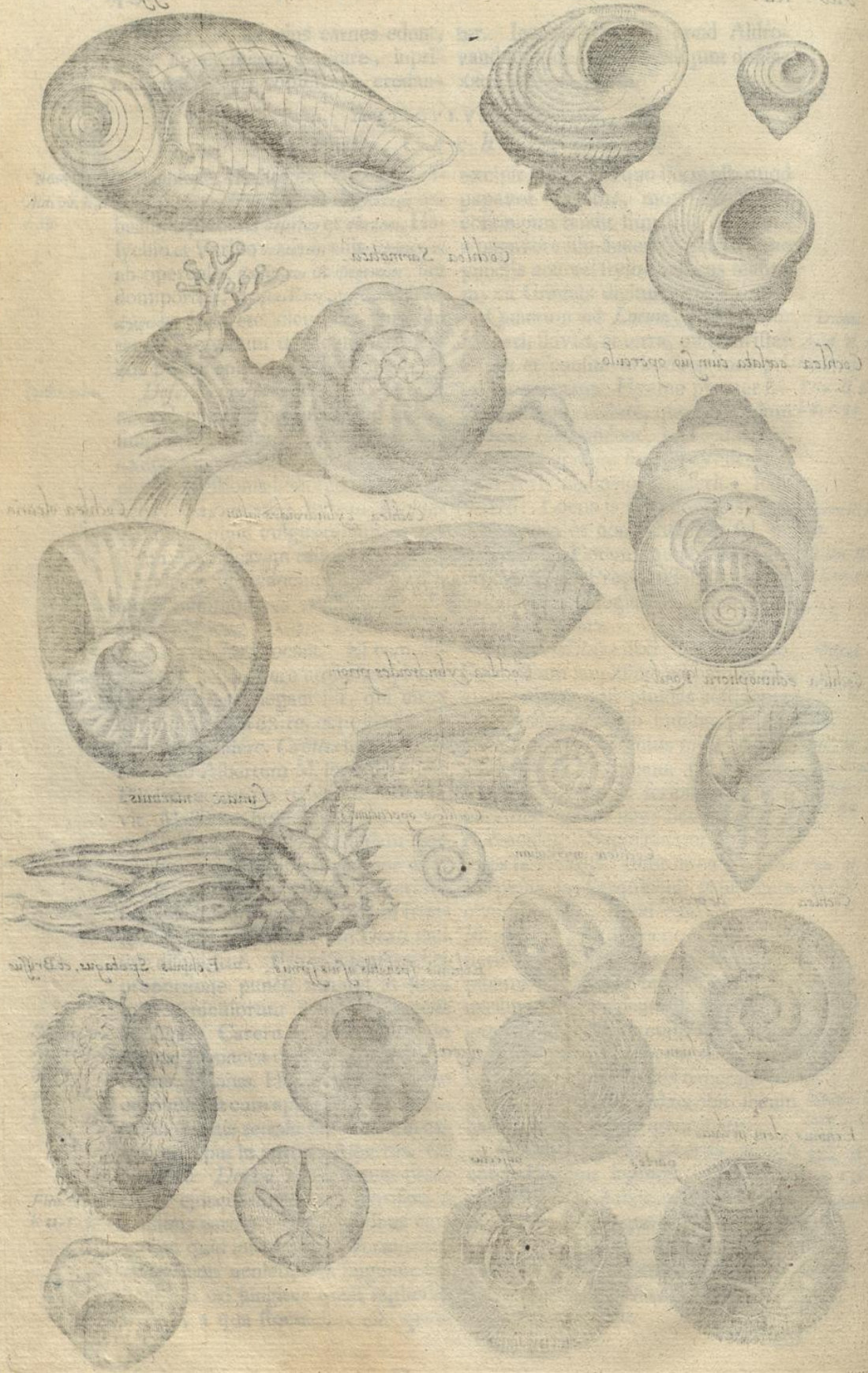

Echinus idem in duas

partes

dissectus.

Gene
Arist
de Ge
l. II.

Plin.
l. 9. c
Plin.
l. 19.

U

Gale
de A
facul

Mer
Var.
l. I.

Diof
M. I.

Generatio.

Aristot. l. 3. res. Solas ex omnibus testaceis in coitu cohaerentes videri, et vere ac autumno praegnantem apparere, ex Aristotele habemus. Gesserunt quoque Limaces coire, et ova parere candida, magnitudine oculorum lucii piscis, iisque incubantes mense Majo aliquando inveniri, audivisse se scribit. Albertus, et Porta ex limo, et putrescentibus aquis vel rore oriri, et ideo breviori vita frui. Hyeme tantum oriri, quod Plinio placuit, vix verisimile, cum eadem lactucis in pauci testetur, nos viciae sciamus. Testa detracta hebetescere, et processu temporis in aureliam transire, ut eruca, atque immobilem vivere, sed quidam ex eo animalis pennati oriatur, compertum nondum esse, Masfarii fide addimus. Terrestres contractione et concussionem corporis moventur.

Plin. H. N.

l. 9. c. 51.

Plin. H. N.

l. 19. c. 10.

Ufus.

De Ufu earum in Cibis apud Romanos constat, ex superioribus. An vero boni vel mali sint succi, inter scriptores non convenit. Celsus boni succi esse prodit, nec intus vitari; Galenus, etsi Graecis in mensa frequentes, sed concoqui pertinaces, crassioris succi, et quae ventriculo diutissime immorentur, solidius alimentum praestare, sed tardius et paulatim concoqui. Archigenes inter *αἰσχροῦς* nutrientia, et syncopticis exhibenda reponit: sed mendum, cum Mercuriali suspicor, quod Aëtius, qui ad verbum transtulit cochleas omiserit.

Galen. l. 3.

de Alim.

facult. c. 2.

Mercur.

Var. lect.

l. 1. c. 5.

Plinius nec veteres, nec recentes ori gratas esse reliquit. Fluviales et albas virus habere, ut et sylvestres. Alexandrinis ideo frequentiore elephantia, quod crebro salsamenta, limaces, quidam et asininas carnes comedunt, si Coelio Rhodigino, et Galeno credimus. Mathiolo quae in apricis degunt locis, et odoratis vitant herbis, iis quae in opacis et palustribus degunt, praestant. Dioscorides terrestres stomacho utiles esse, nec facile corrumpi scribit. Optimas Sardonicas, Africanas, Astopaleicas, et quaeque in Sicilia ac Chio gignuntur, quaeque in Li-

Dioscor. M.

M. l. 2. c. 8.

guriae Alpibus, pomatiae, cognominantur. Marinas facile excerni: fluviales virus olere; quae vepribus frutetisque glutinatae cohaerent, quas sefilos vocant, ventrem ex stomachum turbare, addit.

Marcellus earum usum penitus improbat. Apud Apitium lacte et pulve pastas invenies. In Medicina frequens earum usus. In capitis dolore, caput praecisum de collo suspenditur. Earundem pinguedine capilli multiplicantur. Integrae pro febris amuleto, de collo suspensae commendantur. Oculis caligantibus Africanas combustas et tritas, Marcellus Empiricus commendat; auribus dolentibus, cum oleo nardino aut rosaceo fervefactas Asclepiades; cum hordeo decoctas Villanovanus. Cartilagine, carnem earum, glutinare, Hollerius prodidit; nervos Dioscorides. Tagautius emplastro ad maturanda oedemata adhibet. Sanguinis e naribus fluxum concisae ex aceto sistunt. Cum melle et felle bovis mistae, anthraces maturant et rumpunt. Tritae cum suis volutis hydropicorum aquas exsugunt.

Aqua ex Cochleis destillata, hecticam febrem ad uncias sex sumpta tollit; maculas oculorum, cum fimo lacerti, corallio rubeo, et saccaro destillata, abolet: clavos et verrucas, resectas, mense Majo vel Octobri detracta et instillata sanat. Pollen de testis limacum inanibus contritis fissuras manuum pedumque inspersus tollit, etc. Plura vide in Aldrovando.

Jam de *Differentiis* dicendum. Multiplex autem ipsarum est Differentiae. varietas, magnitudinem, figuram, colorem, regionem, victum, vitam, et alia, si spectemus, sunt nigrae, albae, rufae, varinae, nudaе, tectae. Adhaerent fico, lauro, asphodelo, carduis, aut foliis gregatim.

In mari rubro, maximam, testa purpurea, cum spira in medio, mira colorum varietate, inveniri, scribit Aelianus. Sertum, inquit, dices, summo artificio et ornato contex-

Aelian. H.

A. l. 11. c. 21.

g

tum,

tum, e floribus multijugis, viridibus, aureis, rubicundis, per aequa intervalla digestis. Gyllius tantae se unam magnitudinis vidisse asserit, ut tantum vini caperet, quantum piscator exficcare uno prandio posset. In Aegypti Nilo grandissimae feruntur, vocales, ululantium expressa similitudine.

In agro Romano sunt quaedam lupinis paulo majores, quae autumnis quorundam carduorum caulibus acervatim adhaerescunt, si Mathiolo credimus. Minutae forte Plinio. Sunt et *Echinophorae* oblongae, quibus tubae loco utuntur tubicines; *Pomatiae*, quae cancellum qui testas ingreditur, vacuas, raro excedunt, et in Tridentinis montibus, e Terra, hyeme, et frutetis, uncis quibuldam ferreis, prope fruticum radices, terra circumfossa, eruuntur, praestantissimaeque censentur.

Seseli, quae sylvestribus frutetis et sentibus adhaerent: et ex quibus quaedam opere vermiculato a natura elaboratae conspiciuntur: *Cavatiae* in Balearibus insulis quae non prorepunt e terrae cavernis, neque herba vivunt, sed uvae modo inter se cohaerent. *Minus* denique *vulgaris*, quae adhaerente operculo ejusdem testae sese operiunt, et semper terra obruuntur. Circa maritimas Alpes quondam effodiebantur, forte et hodie. *A regionibus* sunt *Illyricae*, quibus magnitudo praecipua; *Africanae*, quibus foecunditas; *Solitanae*, quibus nobilitas: *Siculae*, quae modicae, quoniam magnitudo duras facit, et sine succo; *Astypalaicae*, quae laudatissimae; *Linusiae*, ab agro, cui nomen Lino est, ita dictae, juxta Pytiuntem, medio inter Parianam coloniam et Priapum spatium; *Germanae*, quas Vegetius in positione equi prophylactica, admisit. *Aceratae*, quae latae et multifariam nascuntur. Et hae quidem Terrestris sunt. Marinis accensentur, *Sarmatica*, *Caelata*, *Olearia*, *Depressa*, *Rugosa*, *umbilicata*, *Echinophora*, *Cylindroides*, et laevi turbine obtuso, addi his *umbilici* possunt.

Plin. H. N.
l. 9. c. 56.

Sarmatica, in mari Sarmatico invenitur. Dolium corporis mole aequat, cornibus arboreis cervum. Extrema cornua in orbiculos rotundantur, unionum instar splendentes. Cervice est crassa; oculis accensae candelae modo micantibus; naso obrotundo, et pilis felium ad instar obvestito; rictu oris magno, sub quo pendet prominenteque carnea moles, aspectu subhorrida. Quatuor nititur cruribus totidem latis et aduncis palmis.

In Dania se vidisse, forte mentitur Thevetus. *Caelata*, Caragolo demat, seu Scaragolo Hispanis, testa est turbinata et satis longa, caelaturis inaequalis et scabra, intus laevi. Operculo superiore parte est non aspero, intus tuberoso, inaequali, et rubri coloris. Succum salsum gignit, et venerem stimulat. Testa in aceto macerata, superiore veluti cute vel crusta spoliatur, redditurque cochleae margaritiferae modo splendens, nitida et unionis modo colorata. Huic similis est Cochlea maculis viridibus Aldrovandi, nec non ea, quae inter Turbinem et cochleam caelatam mediam naturam habere videtur. Quae hic exprimitur, operculo est miniaceo, miniaceis tuberculis, turbine violaceo infra, superne ferrugineo. Cavitas inter turbine, viridi est colore.

Oleariae nomen a Plinio inditum, quod ea oleum decapularent, vel in usus quotidianos haurirent. Rotunda est, intorta, et adeo magna, ut aquae quatuor libras capiat. Hujusmodi aurifices, additis ansa et basi in urceos efformant.

Depressa, est altera parte plana, altera excavata in voluminibus, quae initio parva paulatim crescunt ad foramen usque. *Rugosa*, rugas per transversum ductas, ita elatas habet, ut et striata dici possit. Colore est intus albo, foris flavesciente, valde fragili. *Umbilicatae*, et quidem in medio, in satis insignem magnitudinem excrescunt. Aliae nigricant, aliae corneo sunt colore, aliae maculosae. Ad cochlearum terrestrium quae conglomeratae foeniculi crassioribus caulibus adhaerent,

Aldrov. l. 3.
c. 31.

Aldrov. l. 3.
c. 32.

Aldrov. l. 3.
c. 34-35-37.
38.

T A
Ala
h. 3.
N
Def

rent, formam quam proxime accedunt. *Echinophoræ* aculei, quibustota conspersa est, nomen indidere. Operculo, succo, substantia, a parvo buccino non differt. *Cylindroides* pyramidem, refert, pyri modo turbinata, magnitudine pugni, et punctis variis subcastaneis notatur. *Laevem turbinæ obtuso*, politam admodum Rondeletius facit. Testa est crassiore, carne minus dura. Frequentissime circa Levinum insulam capitur. Hisce adde *Limacis marini* insolentem speciem, nec non Cochleam marinam aliam tuberosam, quorum Icones damus. *Umbilicum marinum* Bellonius lapidi rubro persimili tegumento rugoso et scabro occludi scribit, quodque solum inter Gallici Oceani turbinata politiem admittat. Rotundiori hiat ore, edulisque est. Clavicula earum herbarum more, quae sese arboribus alligant, a dextra

ad sinistram invertitur. Papaver in clavicula testæ continetur. Rondeletio *Umbilici* vocantur, quod præter foramen illud, quo cochleae saxi inhaerent, quoque exerunt, alterum habeant umbilico admodum simile, quod profundum convolutionum veluti centrum est, vel circa quod anfractus Cochleae convolvuntur, veluti circa *περιώνυλον*.

Duos inprimis apud Rondeletium habemus, quorum prior, superiore parte latior, mox in turbinem definens, nigris, rubris, et albis tuberculis, corallorum omnium colorem et naturam referentibus, distinguitur: alter ciceris magnitudine, qui in spongiis reperitur, veluti granulis rubri coralli aemulis conspersus est. Inter umbilicum et foramen quo corpus exerit, testam incisam habet, incisurae operculi vice sunt.

ARTICVLVS IV.

De Echinis.

TAB. XIII. **E**CHINVS, quem quidam cum Aldrov. Echeneide pisce perperam confundunt, Graecis *ἐχινός*, vel *ἀπὸ τῆ ἔχην* *ἐαυτῆ τῶν σαρκῶν ἀφανῶν ἔσθην*, vel *ἀπὸ τῆ μὴ δύνασθαι ἔχουσαι διὰ τὰς ἀκάνθας ὅ ἐστιν ὁ ἀκράτητος*, quod teneri ob aculeos non possit, dicitur. Quidam Description. Carduum marinum, nec non Erinaeceum vocant. Spinofus ergo est piscis. Mirum est, quod de iis Aristoteles reliquit. Eorum scilicet corporis partes dissectas coire rursus et redintegrari. Idem apud Aelianum et Philen invenies. Spinae ipsis pro pedibus sunt: his ingrediuntur et volvuntur in orbem. Hinc eos saepe detritis aculeis invenias, quod Aristoteles et Plinius prodidit. Agilius et celerius moveri qui sunt cibo idonei, vel exinde colligas, quod semper aliquid algæ suis implexum spinis gerant. Imminente tempestate sese affigere aut harena saburrare, ne a fluctibus excuterentur, inde procellarum nautis praefagia, ab Oppiano, Plutarcho et Plinio creditum: at Bellonius frustra hoc credi prodidit, quod

multis promuscidibus instructi, a fluctibus volutari non possint.

Sunt ex illis quidam *ἀβρωτοί*, seu cibo inepti; sunt tamen quorum et in *Edulis usus est*. Nullo enim tempore ovis carent, ut Aristoteles prodidit: maxime tamen pleniluniis diebusque tepidis pleniores redduntur, eos si excipias, quos Pyrrhaeus fert Euripus, qui hybernis mensibus meliores censentur. Exiguum illudque humidum nutrimentum praebent, Mnesitheo auctore, sed quod Galenus stomacho commodum esse existimat. Ventrem dejicere, omnes ferre scriptores annotarunt; magis eos qui circa Cephaleniam, Icariam, et Hadriam nascuntur, quia amarescunt minus, rubicundos, melinos, crassiores, et qui cum raduntur, lacteum quiddam emittunt. Plinius Secundus jus eorum multis verbis commendat, quo vocabulo aquam internam esse intelligendam, Gesnerus putat. Laco apud Athenaeum unum in os immissum una cum testa dentibus comminuit: nostri, inquit. Dalechampsius

Usus.

Galen. l. de
attenuante
visu.

lapide, testam frangunt, et flavam five croceam partem, id est, ova, edunt, de quibus ita Perottus. Scinditur Echinus levi percussu, hirta testudo in duas partes dividitur: abjicitur altera, altera vero leviter aqua abluitur. Decidunt fordes, quae in iis pro visceribus sunt: remanent quinque partita ova, subrufa, ad stellae imaginem formata. Haec cruda sumuntur, sapore non injucundo, quamvis nescio quid amaritudinis habeant. Conditos mense Decembri olim, Palladius author est.

Quantum ad *usum Medicum*, *venenatos* quidam prodidere, Arcefilaumque Batti Eudemonis F. cum in lethalem morbum incidisset, marino Echino in potionem a Learcho Plutarchum legimus: quod tamen apud nullum alium invenies. Testae crematae cinis, Dioscoride teste, *sordida ulcera* expurgat. Eaedem contusae et ex aqua illitae *luxuriantem carnem* comprimunt, et incipientibus *panis* resistunt. Ad *capitis manantia ulcera* valere, Rondeletius author est. Ad *abortum* eundem prodesse Aëtius prodidit.

Contra *urinae stillicidium* valere Paulus Jovius reliquit. Quippe, inquit, qui frigiditate maris praealti, in quo degunt, (sexaginta enim aut etiam amplius passuum gurgite oriuntur) ipsi quidem exigui sunt, sed aculeos grandes duosque gerunt. Causa magnitudinis est, quod incrementum corporis in ipsos convertitur. Cum enim parum caloris obtineant, neque concoquere possint, multum ob eam rem habent excrementi: aculei autem et pili, et reliqua generis ejusdem excremento nascuntur. Duri vero et rigidi paene lapidis modo constant propter frigus. Ad *secundas expellendas*, Hippocrates tres tenuiter tritos in vino odorato propinat. *Alopeciam*, cinis cum adipe porcino vel ursino sanat, etc.

Differentiae Echinorum sunt variae. Sunt *Toronenses*, qui circa Toronem nascuntur. Candidi sunt, et spinis et testa, et ore, augenturque

forma productiore quam caeteri, estque iis spina parva, nec rigida, sed mollior. *Euphratenses*, quos Eratosthenes, ut est apud Strabonem, in insulis apud Euphratem, mirae magnitudinis esse prodit, alios pileis majores, alios *δυκοτύλες*. In mari Indico facile congiunt capiunt, si Aeliano adhibenda fides. *Balthici*, qui instar magni mali sunt, et in mari Balthico inveniuntur. Duros esse, puniceae fere coloris, et spiculis ademptis maculosos, Gesnerus prodidit. Circa Daniam quoque et Norvegiam habentur. *Fluviatiles*, ut Hermolaus et Massarius ex Paulo Aegineta prodidere. *Purpurei* mixto virore, quales in scopulis quibusdam maris mediterranei aqua contactis, apud Antii reliquias, et juxta Bajas, reperiri scribit Perottus, tam grata oculis varietate, ut, si colores durent, nulla esset cum gemmis comparatio, sed mortuo pisce colores tabescunt. *Agiles*, qui velocius moventur, nec sunt edules. *Ἀβρωτοί* inde dicuntur. Calidiores quidem sunt, sed quia voraces iidem, et prae copia ingestorum cruditatem colligunt, ideo in cibos non veniunt. Bello nio si credimus, majores aculeos habent, sed crassitie minores sunt, vixque grandis gallinae ovum magnitudine excedunt. Diversa in eis colorum varietas. Sunt omnino nigri, albi, vitrei, rufi, flavi, cyanei. Quidam purpura splendent, subinde circumagentibus se igniculis, micantibus ad aculeos scintillae modo. *Ovarius*, ut Hermolaus vocat, quem Rondeletius ita descripsit. Forma ejus in rotunditatem conglobata est, dempta una parte parum compressa, in qua os est rotundum, quinque *dentibus* incurvis, intus cavis, et in idem punctum coeuntibus munitum: ii quinque maxillis internis connexi sunt, quae ab ore intus erectae, ex acuto in latum tendentes, et ambienti calyci non continuae. Inter dentes interna *caruncula* quaedam est, quae linguae vice est; mox jungitur *gula*, quae in *intestinum* definit longum, per testam stellatim dispositam, ejus tenuibus fibris

Plutarch. l. 1.
de virtut.
Mulier.
Dioscor. l. 2.
c. 1.

Hippocr. l. 1.
de morb.
mulier.

Differentiae.

Strabo
Geogr. l. 16.

bris fufpenfum, tandem in parvum foramen terminatur. Hoc foramen ad egerenda inteflina deftinatum eft, ex adverfo oris fitum, ita ut os in terram verfum fit, excrementi foramen fupra habeatur, Partus enim ex imo petitur, unde fit, ut os ad partum fit verfum, excrementum vero fuperius parte prona teftae contineatur. *Excrementa* rotunda funt exiguarum pillularum infiar. Qualis inteflinorum talis ovorum ordo eft. Nam inter nigrum id, quod carnis vice eft, et inteflinum ova flava cernuntur, quae fola eduntur cruda.

Tefta tota intrinfecus foraminibus parvis plena eft, per quae movendi facultatem *nervi* aculeis fuppeditant: Extrinfecus in exigua tubercula eriguntur aculeorum cotylem excipientia, vinculo, membranula, fcilicet, obligata, ut in orbem moveri poffint. Talis radii cum brachio articulatio. Aculeorum igitur caput cavum eft, et in aculeum illi definunt. His in gyrum movetur.

Spatagus et Briffus prout a Rondeletio defcribitur, vix a cordis figura recedit, aculeis parvis et raris feptus. Os dentibus caret, verum maxilla inferior fuperiore prominentior eft, ad hauriendum aquam arenamque accommodata. His enim et luto vefcitur. In interiore tefta inteflinum eft convolutum, aqua et arena plenum, neque ova, neque nigrum illud continet, quod carnis loco eft. Rari funt.

Echinometra, quam cum Plinio, fpinas longiffimas calycem minimum habere Gillius putavit, cum Aristotele Rondeletius et Bellonius calycis potius magnitudine alios fuperare, crediderunt. Ille ejus magnitudinis exhibet, ut ambabus manibus quaque verfum extenfis vix capi potuerit. Hic in Infulis mari Aegaei ita profeciffe vidit, ut ad duorum pugnorum craffitudinem extuberarent. De caetero, pelagiae funt, minimis aculeis praeditae, brevibus et obufis interceptae fpiculis, colore ad extrema albicantibus, ad radices liventibus, et ex purpurea nitentibus. Parte prona planae, fupina rotundae vifuntur.

Aldrovandus quatuor exhibet. *Pri- ma* eft aculeis non admodum longis, coloris tota ferruginei. *Altera* fpinis denudata, extrinfecus fcabrofa, coloris ejufdem. *Tertia*, magnis longisque aculeis infignita, coloris tota amethystini. *Quarta*, omnium maxima, quae in Thyrreno et Adriatico mari nafcitur, tantae capacitatis, ut quinque aquae libras capiat, in fuperiore parte gibba et rotunda, inferiore plana. Circumferentia erat duorum dodrantum et palmi. Calyx evidenter in parte anteriore apparebat albus, in quinque ceu ventres, ut in *Melopeponibus* divifus, quorum finguli tres habebant taenias, quarum media erat tanquam futura, quae partes feperat, et facillime aperitur, aperta figuram ferrae refert. Binae illae aliae teniae funt colore quafi caftaneo, crebris foraminibus pertulae, quae tamen nifi expofitae aëri; non apparent, quintuplo majores ea futura. Dentes habebat quinos, concavos, figura triangulari, etc.

Eft tandem *Echinus Minimus* pelagius, fpinis grandibus, longis, et praeduris, modo paene lapidis. Plerumque un Judeo Italis vocatur, quod perpetuo nigrefcat et fordescat. Teftam juglande majorem non promit, eftque reliquis omnibus vividior. Nam fi fupinum ponas, mox fuas fpinas deprimit, et fe in pronam partem convertit. Gignitur in alto gurgite. Bellonius ita hoc genus defcripfit. Plures habet quam alii proboscides: idcirco citius repit, firmitusque haeret. Ova non fert, fed fanguineum quiddam nigrum faniei fimile, quo manus cruentat. Dentes verticilli modo habet quinos, circulari ordine difpofitos, quibus algas, faxa, et conchyliorum teftas arrodit. In interna ejus parte multos nervos annexos cernas: ex quo indigenae coacervatam dentium congeriem, ita cum nervis exficcati finunt, ut annulli vice ad fignandum panem utantur. Refert enim quinquefolium, vel quippiam fimile affabre delineatum. Ventrem in quinque partes diftinctum habent, quae ab oris verticillo teftae appenfae, ad foramen excrementi coeunt, fed difjunctae funt, et
g 3 quasi

quasi interventu liminum discrimi-
nantur. Totidem promulcides ha-
bent Echini, quot in testis foraminu-
lis pertusis apparent. Sunt enim ultra
sex millia in quolibet.

Ad hunc referri potest ille, qui in
rubri maris littore semipedem latus,
prona parte planus, superiore gilvus,
paucioribus ac minus frequentibus
spiculis praeditus a Bellonio visus
est; nec non ille maris rubri aculeis

longissimis ferrugineis, ad rubrum
vergentibus, cujus pictura Castelle-
to Genuensi debetur.

Quem in *quinto genere Rondeletius*
reposuit, saxo inhaerentem, calyce
quoque est parvo, spinis pro corpo-
ris ratione longis et duris, quo ad
urinae destillationes felicissime idem
usus est. Idem est cum Echino Ari-
stotelis, quem in *Historia Anima-*
lium describit.

ARTICVLVS V.

De Conchylis, et quidem Bivalcibus.

PVNCTVM I.

De Conchis.

TAB. XIII. **H**actenus de Echinis, sequuntur
Conchylia, quae vel sunt *Bival-*
via seu *διδυα*, vel *Univalvia*. Ad illa
pertinent, *Conchae*, *Chamae*, *Ostrea*,
Pectines, *Musculi*, *Mytuli*, *Tellinae*,
Balani, *Pholades*, *Solenes*, *Pinnae*: et
Aldrov. l. 3. *Conchae anatiferae*. *Concharum* plu-
c. 41. ra sunt genera, quae ad *Asperas* seu
striatas rugosaeque et *Laeves* redigi
possunt.

Ex *Asperis* est 1. *Margaritifera*,
quae & *Indica*, quod apud Indos; apud
quos *Βεββερ*, dicitur; plurima nasci-
tur, et Mater perlarum dicitur. An-
Athen. l. 3. drosthenes apud Athenaeum in In-
diae navigatione ita describit. *Ostre-*
um aspectu pectini simile, concha
non striata sed plana, spissa, (hirsutam
Echinorum modo male Plinius red-
didit) non utrinque aurita, pe-
ctinis modo, sed una tantum parte.
In ejus carne gemina concrevit, ut
in suilla grando: modo colore adeo
similis auro, ut cum eo collata non
facile internoscatur, modo argentei
coloris, modo omnino alba, et pi-
scium oculis similis.

Differentia. Multa earum genera Plinius re-
Plin. H. N. censet, cujusmodi sunt, *Pentadacty-*
l. 32. c. 11. *li*, *melicembates*, *echinophorae*, etc.
Interdum tam grandes in India re-
periuntur, ut referant inventam in
mari insulae Borneo, cujus caro pon-
dus septem et quadraginta librarum
pendebat. Sunt quaedam totae ar-
genteae: quaedam colore rubicundo
flammeo micant.

Carnes ab Indis quandoque cru-
dae, quandoque assae comeduntur.
Ex testis varia, ut cistae, pocula,
cochlearia, scipiones mulierum, et
tabulae lutoriae formantur. Indae
mulieres armillas et monilia ex illis
gestant.

De Margaritis in Historia Natu-
rali fossilium agemus.

2. *Imbricata*, seu imbricatim un-
data, sic dicta, quod testa ad unda-
rum sese attollentium similitudinem
distincta est. Graecorum vulgus
Aganon, Calojeri Arabiae *Tridac-*
nem vocant.

Est dura, carne concoctu difficili.
Quae *Tridacna* Plinio dicitur, est pe-
dalis longitudinis. Utraque testa li-
bras medicas quindecim pendebat.
Eo loco, quo sibi invicem connecte-
bantur, singulae duos digitos per
transversum crassae erant. Allata
erat Aldrovando ex rubro mari.
Tridacna dicitur, quod nonnisi tri-
bus vicibus deglutiri possit.

3. *Striata*, cui striae percurrentes
nomen dedere. Varia harum sunt ge-
nera. Albae sunt, nigricant, flave-
scunt, per ginglymum colligantur.
Est quaedam *longa*, ovi figura, testis
multum cavis, canaliculis parum
profundis. Est et *pectiniformis* tota
ex cinereo lutescens, fasciis tribus
ochreis ornata. Est et extra ferru-
ginea, intus albo, et purpureo vio-
laceo varia, in qua animans luteo,
caeruleo, et rubro varium.

Est

Est et *Candida* ac admodum lucida: fasciam in medio habens latam castanei coloris, cujus medium percurrit linea castanei coloris valde saturati.

Aldrov. l. 3. c. 45. 4. *Echinata*, qua pectini similis est, testis admodum concavis, striatis, in ambitu incis. In striis sive exochis eminent aculei frequentes, incurvi, certis intervallis a se diffiti.

Plin. H. N. l. 9. c. 35. Uniones in ea reperiri testatur Plinius. Nam et Juba tradit, Arabicis esse concham similem pectini insecto, hirsutam Echinorum modo, ipsam unionem in carne ipsa esse grandini similem.

5. *Squamosa*, quae striis seu lineis semicircularibus, squammarum in modum est exornata.

Aldrov. l. 3. c. 47. 6. *Longa*, cujus duas species Rondeletius ponit. Unam colore vario, in medio albescente, intus cum laevitate candido: Alteram, testa alba, aspera, lineis multis distincta, quam Plinii longam esse putat. At Aldrovandus veram Plinii longam se exhibere credit, colore extra albo fuscoque variam, intus vero roseam, animante suo praegnantem. Idem aliam exhibet, parte quae replicatur, foramina multa, ordine disposita habentem, quae a natura forte, ut aer ingrediat, facta sunt.

7. *Pictorum*, quae ideo ita vocabitur, quod testae ejus pro conficiendis coloribus raderentur. Crassitudine plurimum excedit, et florem foris habet. Reperitur maxime circa Cariam. Aldrovandus unam exhibet ex Rondeletio colore Cinnabaris, aut Sandarachae, figura Spondylorum aut minorum Ostreorum.

Aldrov. l. 3. c. 48. 8. *Corallina*, quae quod Corallum colore imitetur ita dicitur. Externa testarum parte pectinem refert: sed lineis est aspera, tuberculis rubris inaequalis, intus laevissima, candidi marmoris colore. Carnem habet duram, odore viroso, sapore salso. Post diutinos Austri flatus, et caniculae exortum in litus ejicitur.

9. *Rugata*, quae lineis multis et elatis, per transversum ductis rugata est: testis valde spissis, coloris intus argentei, quae per ginglymum articulantur. Ex iis Spherulae precum et dentiscalpia conficiuntur.

Ad hanc pertinet *Conchula rugata Rondeletii*, quae a latere ad latus multas veluti rugas sparsim et sine ordine habet, Testae sunt depressae, colore vario. Labra testarum crassa et tam arcte connexa, ut sine vi non aperiantur. Diphilus carnem copiosum bonumque succum gignere tradit.

10. *Rhomboides*, quae veteribus ignota videtur, quod testa sit musculorum marinorum testae simili, *musculum striatum*, Rondeletius vocavit. Tota concha nigricat. Rara est, quia in alto mari degit, duramque carnem habet. Bellonius Balanum Graecis dici putat, sed falso, ut apud Rondeletium videre est.

Ex *Laevibus* est *Concha Galades*, Aldrov. l. 3. *Nigra*, *Fasciata*, *Crassae testae*, et *Tenuis testae*. *Galades* sunt maximae et laevissimae, intus vero candidissimae, non admodum concavae, caro ipsis alba, dura, concoctu difficilis, succum crassum gignens. Satis raro capiuntur. *Nigra*, hisce est similis, nisi quod intus et foris nigricat. *Fasciata*, testa est admodum laevi, dura, et marmorea. Nomen hoc obtinuit, quod quinque veluti fascias latas a latere ad latus ductas habeat. Harum plures Aldrovandus exhibet. *Crassae testae*, a galadibus et Chamis asperis, non tantum testarum crassitudine, sed fasciarum ratione, quae in illis rariores et latiores sunt, et in his plures et unica tantum linea constantes. Aldrovandus aliquot earum icones exhibet, interque has clathratam majorem et minorem. Ex ustis et in cinerem redactis praestantissimum antispodium fieri scribit Rondeletius. *Tenuis testae*, conchae, extra sunt colore faedo, lutilento cinereo, intus argenti modo resplendent.

PUNCTVM II.

De Chamis.

TAB. XIV.

Aldrov. l. 3.

c. 53.

Nomen.

Chamarum nomen a verbo χαῶ, ut Gesnero placet, derivatur, inditumque huic concharum generi, seu quod hient, seu a capacitate. χαῖον Varino est χαῖσμα, id est, oscitatio, unde Plinius, Conchas Margaritarum pandere se dixit quadam oscitatione. Galli flammās et flammatas vocant, Itali Peverazas, non tam quod sapore sint piper redolente, quam quod pipere condiantur. Spartianus Ostreas et Lithostreas cum dixit, in Heliogabalo Chamas tracheas et Chamas leas intellexisse Hermolao creditur. Quidam Hiattulas dixere, Galenus vero Concham pro Chama usurpavit. In genere eas si spectes, vix in tanta varietate constat, quomodo a conchis et quibus notis differant, hoc unico excepto quod Chamae id peculiare habent, quod plerumque in littore hiantes inveniuntur; unde earum nomen Ion Chius ἀπὸ τῆς κενήσεως

Aelian. H.

N. l. 15. c. 12.

derivat. De caetero ita Aelianus de iis. Chamae marinae et variae et multiplices sunt: aliae asperae, aliae laeves: quaedam digitorum compressu confringuntur, aliae vel saxo aegrae conteruntur. Quedam ipsarum nigerrimae sunt, nonnullae argentei coloris similitudinem gerere videntur; aliae utroque colore mixto insignes. Ac quemadmodum earum est varium et multiplex genus, sic multas et diversas sedes habent. Quedam enim in littoribus dispersae jacent in arena, vel in limo quiescunt: nonnullae sub algam subjiciuntur; aliae saxi mordicus adhaerent.

Locus.

Aestivo tempore cum incipit messis, in Istrico mari gregatim natant, et leviter feruntur, cum ante id tempus sua sibi mole graves efferri non possint. Contra, ex tranquillo mari

Ingenium.

mirifica voluptate afficiuntur, et Favonii mollibus auris afflari gaudent: eamque ob rem in latebras abditae, et in suis conniventes testis, cum a tempestatibus mare conquiescere sentiunt, et Favonium flare, tum

relictis sedibus, ad summum maris natant, et apertis testis eminent, et quiescentes ventum expectant placidum ac secundum: qui si contigerit, alteram concham substernentes, alteram erigentes, hac pro velo, illa pro navi ad navigandum utuntur, ut si eas procul videas, sic per tranquillum mare natantes, classem navium existimes: Quod si navem ad se accedere sentiunt, aut belluae impetu, aut valentioris piscis metu percussae, contractis uno impetu testis, subito delabuntur. Carnem alvum et urinam ciere Athenaeus scribit: at Dioscorides urinae non meminit. *Dispersuntur Aldrov. l. 3. in Laeves, et Asperas, Asperae χαῖ- c. 65. μαι τεραχῆαι* Graecis nomen a testarum externa parte, qua lineas multas obliquas et cavas, ideoque musco oppletas habent, traxere. Bellonius valvas tornatas et orbiculari fere rotunditate habere dixit, Testas tam duras, ut nonnisi valido ictu confringi possint. Labra haud quamquam in gyrum denticulata, sed Mytilorum more laevia. Movetur ut limax, et quia fortibus spondiliis constat, iis testas movendo per arenam lumbricorum more, conscendit. In arena circa littora reperiuntur. Carnem ipsorum Icesius duriusculam, mali succi, parum nutrire, facile excerni, marisque saluginem referre pronunciavit. Diphilus stomacho gratam esse addidit.

Laeves Chamae, Chameleiae Graecis dictae, testa duplici constant, quae c. 59.

tamen digitorum compressu facile frangitur. Conchis laevibus, quae Galades dicuntur, similes sunt: et tantam in Oceano magnitudinem adipiscuntur, ut quaternorum digitorum latitudinem, seniorum vero longitudinem exsuperent. Intus et foris candidissimae sunt, Caro quoque intus candida, inque ea duo foramina cernuntur: alterum os est, alterum excrementi meatus, utrumque sinuosum, ut dilatari et confringi possit: hoc ad attrahendum

Chama aspera Bellon.

Chama laevis Rond.

Tab. XIII.

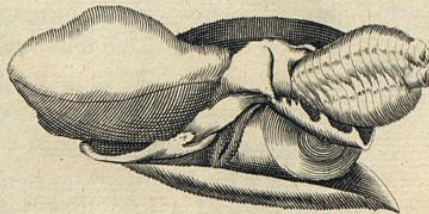
Chama nigra Rond.

Chama glycymeridis.

Chama Pleoris.

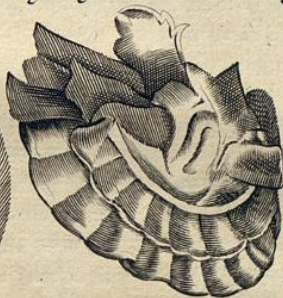
Ostrea marina.

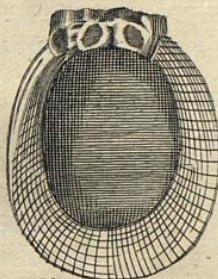
Ostrea murina Rond.

Ostrea sylvestris Rond.

Ostrea gaudero poda.

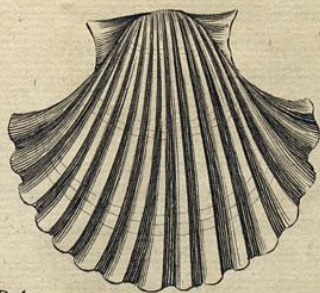
Spondylus Aldro.

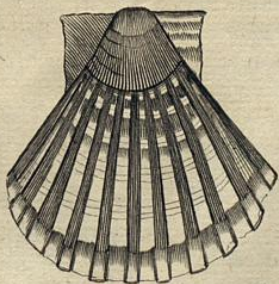
Spondylus Aldrou.

Pecten.

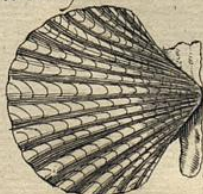
Pecten Versicolor.

Pecten minor castaneus cum animal.

Pecten asper.

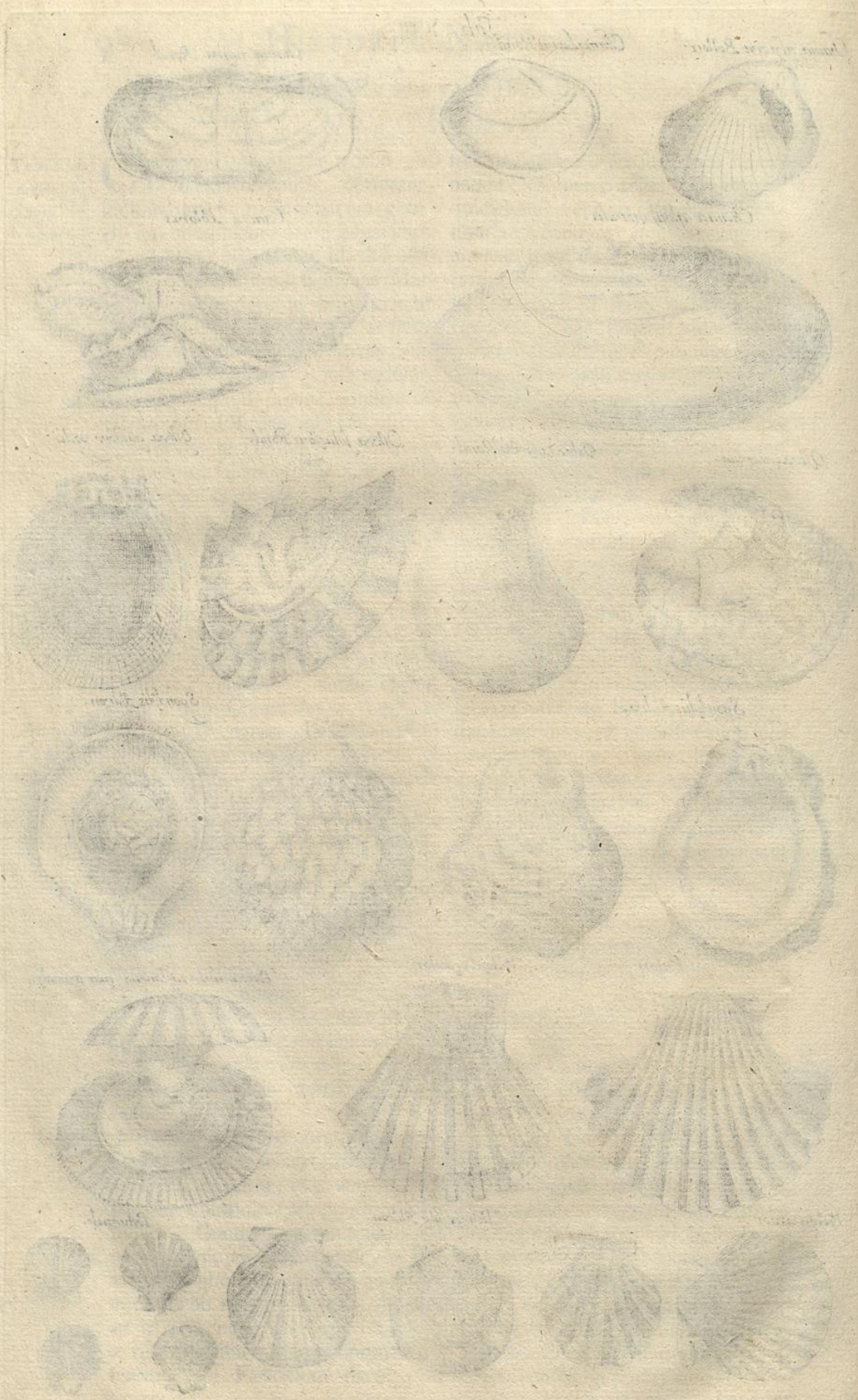

Petines alij Aldrou.

Petunculj.

Ala
c. 6

Ala
c. 6

Ala
c. 6

hendum aquam, illud ad rejiciendum excrementum. Habent et μήκωνες, ut conchae caeterae. Latere magis protuberante semper hiant. Facile a calidotanguntur: quamobrem mox hiantes sua labra pandunt, et facilius exanimantur, si longius secesserint a mari. In arena cum Tellinis capiuntur. Moveri a se, et sedes in littore mutare comperiet, qui eas in vase aqua pleno immerferit; quod Veneti ut minus exanimis servant, faciunt. Non elotae propter arenam respuuntur: recentes elotae et adhuc vivae Tellinis non sunt posthabendae. Differentias earum varias Aldrovandus posuit, quem in Iconibus vide.

Aldrov. l. 3. c. 60. Sub Laevi comprehenduntur, *Piperata*, *Nigra Bellonii*, *Nigra Rondeletii*, *Glycymeris ejusdem*, et *Peloris*.

Piperata Bellonii *Biverone* quibusdam Italis dicitur, non tam quod ob piperis saporem fitim excitet, quam quod perpetuo bibat, neque diu sine aqua servari possit, atque in forum allata et aquae immersa geminam atque oblongam exerat ligulam, ut cochleae modo perpetuo fitiens moveri percipiatur. In coeno degit, et usque adeo tenues testas habet, ut transpareant. Cardinibus non junguntur invicem infarctis, sed nervo ut ostrea. Labra habent laevia magisque in rotunditatis ambitum circinantur quam Tellinae.

Aldrov. l. 3. c. 61. *Nigra Bellonii* robore testae cum aspera facile certat: nec crenas ita profundas in labris habet. Peloride quoque major est et dulcior. Ideo glycymeridem putat.

Nigra Rondeletii est testis oblongis, laevibus, duris, spissisque ac veluti marmoreis. *Glycymeridibus* fa-

Aldrov. l. 3. c. 63. por carnis dulcis nomen imposuit, facitque earum Macrobius mentionem. Sunt majores quam Pelorides, testa oblonga mytulorum fluvialium testae modo, sed duriore et spissiore, rugosa, non tamen ob id aspera, ex albo rufescente, carne et succi bonitate Peloridi similes. Sunt qui Gly-

cyamaridas vocant. Aldrovandus Pelorides majores Athenaei esse credit. Frustra vero Corycia in Plinio ad Chamas glycymeridas referas. Macedones enim, teste Aegesandro, conchas asperas κορύκιδες ut Athenienses κρείες, id est, arietinas vocant. Macrobius in coena aditiali Lentuli appositas fuisse dixit.

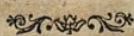
Macrobi. Saturn. l. 5.
Aldrov. l. 3. c. 64.

Pelorides non tam a luto, (scribi deberet *πηλώριδες*) quam vel a magnitudine: *πελώριον* sive *πέλωρον* significat τὸ μέγα καὶ τεράστιον, id est magnum et prodigiosum, vel a Peloro Siciliae promontorio, juxta quod optimae reperiuntur, nomen sortitae sunt. Athenaeus eas uno loco ex sententia fortasse Philippi a Chamarum genere segregasse videtur. Duabus conchis constant, ut Rondeletius reliquit, quae nunquam ita junguntur, quin semper hient, seu vivo seu mortuo animali, etiam sine calidi contactu. Eae oblongae sunt et laeves, ex albo purpurascetes, in medio connexae. Caro intus alba est, quae etiam contracta, tota testa vix capi potest, extenta longior multo est, rotunda, spissa pudendo virili non abfimilis, digiti medii crassitudine. In extremo altero foramina duo apparent, alterum oris est rotundum, alterum excrementi. Bellonius a calcinellis differre scribit, quod turbinationi et grandiori corpore constant. Calcinellae enim, inquit, compressiore sunt forma testa translucida, ac multo quam Chamaeloci teneriores, Media autem est inter asperam et laevem constitutione et natura. Non enim ita horret ut aspera, neque ita glabrescit ut laevis, albo praeterea ac fulvo emblemate distinguitur.

Bellon. de Piscib. l. 2.

Ejus caro durior est, quam Tellinarum. Diphilus copiosum bonumque succum gignere tradit. Labra earum, addit idem, sunt crassiuscula, et tam arte connexa, ut nisi vi aperiantur, et saepe etiam rumpantur, priusquam os aperiant. Hucusque Bellonius.

Ufus.

PUNCTUM III.

De Ostreis.

TAB. XIV.
Nomen.

Testaceum quod Latini Ostreum et Ostream dicunt, Graeci veteres ὄστρεον, et ὄστρεον, vel ἀπὸ τῆς ὀστράκας, vel quasi ὄστρεον quod testa velut ostrea tegatur; moderni ὀστρίδιον, Psellus ὀστρίδιον, Hesychius ὄστρανδον, vocant. Invenies tamen ὄστρεον pro toto testaceorum genere sumi. Unde Suidas Echinum θαλάττιον τὸ ὄστρεον tradit.

Descriptio.

Aldrov. l. 3.
c. 66.

Formam quod spectat, ita de iis Aldrovandus. Quod ad formam Ostreorum attinet, Bellonius inter bivalvium genera hoc peculiare ait esse ostreae, et peccini, ut partem habeant pronam et supinatam, quarum altera sit turbinator ac praetumida, altera vero plana, Plinius alibi originem atque genituram conchae, quae Margaritas fert, esse ait, haud multum Ostrearum conchis differentem.

Alibi quoque Thethya ostreae similia esse scripsit. Et Hegesander apud Athenaeum hepatum piscem in capite duos lapides habere, colore splendoreque ostreis similes. *Capita* ostreorum generi nulla eidem Plinio. Galenus ostreis pilos esse negat, sed melius Plinius oculis carere ostreas omnes dixit. Eidem praeterea ostreorum praecipua *spondylo* (caro hac interior) brevi sunt, atque non carnosus, nec fibris laciniolosus, ac tota in alvo. Perottus spondylum in Ostreo esse scribit, callosum illud rotundum, albicans, quod intus habeat in medio, a similitudine spondyli, quod nos verticulum dicimus appositum fuis, ut melius nendo vertantur. Nam reliqua caro circumspersa *Lacinia* dicitur. Quod *Ovum* vocatur. Wottonus non semper, sed vere habere ostreas asserit; moxque procedente tempore minui demumque totum fere aboleri.

Aristoteles illud in altera tantum parte eis fieri voluit, idemque esse, quod Echinos habere alias dixerat. Eodem autore Ostreae meatum habent, quo excrementum secedat

parte superiore. Idem Aristoteles *testas* eis tribuit scabras, alibi etiam labra crassa. Et Plinius quaedam filicum duritia tegi, ut ostreae et conchae dixit.

Quantum ad *Generationem* nullum eis lexus discrimen, ut Plinius et Oppianus prodidere: ideo putrescente limo proveniunt, aut spuma circa navigia diutius stante, defixosque palos, et lignum maxime: sed et in cavernosis et petrosis aquarum dulcium adventu gignuntur. Obtinere tamen ex putri producta aliquid prolificum quamvis non coeant, apud Aristotelem habemus. Hinc et Plinius: Nuper comper-
tum in Ostreariis humorem ostreis foetificum lactis modo effluere, et Perrus Gyllius, Bizantinos ostrea ferere et eorum quasi lac seminare; a spectatae fidei viro se accepisse scribit. Grandescunt syderis ratione maxime, sed privatim circa initia aestatis multo lacte praegnantia, atque ubi Sol penetrat in vada. Sydus illud Luna est, quae plena corpora humentiora reddit, adeo ut nec prudentes Chirurghi trepanotum aperiant, quia tum cerebrum magis diffundi, et totam cranii capacitatem impleri est necesse. Nullum eisdem sensum inesse apud Plinium legimus. Auditum esse non est verisimile, inquit idem, sed ad sonum se mergere solent, ideo et silentium in mari piscantibus. Tactus tamen omnibus. Carere et motu Aristoteles prodidit. Aqua marina et limo *pascuntur*, quin et rore, quare ἐρσηνται Ostrea, id est, rosca, Oppianus dixit.

De *Loco* in differentiis agetur: hoc tamen addere placet, non tantum in pelago, dulcibusque aquis, et ubi plurimum influunt amnes, reperiri: sed et in petrosis, carentibusque aquarum dulcium adventu, sicut circa Grynium et Myrinam, quod apud Plinium legimus. Mirum vero quod apud Athenaeum habetur, postea quam Appameam Phrygiae urbem, Mithridatici belli temporibus a motu terra disces-

Generatio.

Arist. de
gen. l. 3. c. 11.Plin. H. N.
l. 2. c. 41.

Locus.

discessisset, lacus, qui ante ibi nulli comparuissent, repente extitisse, fluviolosque et fontes novos ex iisdem locis terrae motu excitatos fuisse, veteresque multos exaruisse, ac nimirum plurimam aquam tum dulcem, tum salinam, tametsi ab eis locis mare longe abesset, ex visceribus terrae sic emanasse, ut tractum universum illum tum ostreis, tum aliis piscibus marinis refererint.

Inimicitiae.

Infestos sibi Cancros marinos et stellas marinas ostrea habent. De illis author de natura rerum ita: Cum testas aperit ostrea, ut clementioris aurae deliciis gloriatur, cancer insidias ei repentinas praetendit, et lapidem inter ejus testas projicit, ne illas conjungere possit, et sic carnes ostreae comedit.

Ufus.

Usum in Cibis habere nemo non novit, crudas, elixas, assas, omniumque testatorum nobilissimas, Bellonius prodidit. Legimus tamen apud Galenum, carnem ipsarum humidiorum et tenaciorem esse, est crassi succi, humoremque crassum, crudum, et frigidum gignere. Crudae salsum humorem de se fundunt, ideo alvum movent, et tentiginem excitant, Elixae, humore suo destitutae, murmurant excitant, secundum Jovium, secundum Julium Alexandrinum, ob multam carnis mollitiem concoctu faciliores sunt, ac pituitam potius, quam crudum humorem, procreant. Assae, (assantur autem in craticula addito aromate multo ac salis momento, sed testis suis non avulsae) minime noxae sunt. Plinius crudas stomachum unice reficere, fastidiis mederi, ac leviter alvum mollire scribit. In pontificali coena apponebantur, teste Macrobio, echini initio et ostrea cruda. Qui modo edere eo volet, Lunae modum observet; hoc est, ea decrescente, ea edas: senescente longe sunt deteriora.

Macr. Sat.
l. 9. c. 6.

In Medicina invenere quoque locum. Adhibentur ex mulso et pipere cocta contra tenasimum. Gariopontus hydropicis dedit. Usta ad labiorum ulcera et alia prodesse, apud

Myrepsum habemus. Cinis dentes splendidiore efficit. Trita et optime laevigata ulcera rebellia exsiccant, quod Galeno debemus. Cinem veteri urinae misceri adversus eruptiones in corpore humano et ulcera manantia Plinius reliquit. Marcellus Empiricus eundem, si in morem salis pane colligatur et voretur, statim ad removendam narium gravedinem proficere scribit. Rondeletius denique experientia comperit, ex testarum cinere factam aquam lixivam, ad minuendos tumores *διδηματώδεις* pedum et genuum plurimum conferre. Exsiccat, enim, inquit, multum digerit, et calescit, si post ustionem cinis non lavetur.

Differentiae Ostreorum sunt variae, quae a loco et colore sumuntur. *Locum* si spectes, sunt 1. *λιμνόσχεα* ut Aristoteles vocat, quae in stagnis marinis nascuntur. Rondeletius ea ex duabus testis componi ait modice concavis, et parum in dorsum elatis, foris inaequalibus et asperis, intus tenues laminas facile scissilibus, intus laevibus et candidis. Testas parvas esse; carnem mollem, suavem, concoctu facilem.

Differentiae.

2. *Littoralia*, quae in littoribus (*πρὸς ἡὸς*) inveniuntur: nec non faxis limi et aquae dulcis expertibus. Parva sunt, dura et acria.

3. *Pelagia*, seu marina, quae in mari nascuntur, parva et rara. Grandescunt quidem syderis ratione maxime: sed privatim circa initia aestatis multo lacte praegnantia, atque ubi sol penetrat in vada. Haec videtur *Plin. H. N. l. 32. c. 6.* causa, quare minora in aliis locis reperiantur. Opacitas enim prohibet incrementum, et tristitia minus appetunt cibos. Sunt aliquando in Mediterraneo multa simul connexa, et supra se posita. Inter haec repunt Scolopendrae, et vermes in canaliculis inclusi vivunt. Testae foris sordidae et luto obductae, et ex crustis multis sive laminis constantes, intus laeves et albae. Caro mollis: circa eam fibrae multae veluti fimbriam constituentes, eam aliquando am-

h 2

bien-

biente purpureo crine, quae praestantiae nota est, authore Plinio, qui Calliblephara dixit.

4. *Britannica*, quae omnibus praefertur, quaeque Massarius post Lucrina inventa fuisse, et Ruputina Juvenali dici putat.

5. *Santonica*, quae magis falsa et acria judicantur.

6. *Burdigalensis*, inter quae Medokina ab oppido vicino Medoë, dicta, capite nigra, suavitate praecellunt.

7. *Circaea*, quae ab Horatio commendantur.

8. *Abydena*, quae olim a ganeo-nibus celebrari solita, Clemens Alexandrinus in Paedagogo prodit.

9. *Lucrina*, a Lucrino Campaniae lacu, in sinu Bajano, prope Puteolos ita dicta, de quibus ut et de Britannicis ita Plinius: Nondum Britannica serviebant littora, cum Orata Lucrina scilicet littora nobilitabat: postea visum tanti in extrema Italia petere Brundisium ostreas: ac ne lis esset inter duos sapes, nuper excogitatum, famem longae advectionis a Brundisio compascere in Lucrino.

10. *Brundisina*, de quibus ita idem: Gaudent peregrinatione transferrique in ignotas regiones. Atque ita Brundisina in Averno compasta, et suum retinere succum, et a Lucrino adoptari creduntur.

11. *Cumana*, quae Strabo praestantissima facit. Nihil interim de suburbanis circa Venetias et Adriaticis, quibus Bembus teste Calcagnino palmam dedit, dicemus. Plinius paucis meminit, dum inquit: Dicemus et de nationibus, ne fraudentur gloria sua littora, sed dicemus aliena lingua, quaeque peritissima huius censurae in nostro aevo fuit. Suntergo Mutiani verba quae subjiciam: Cyzicena majora Lucrinis, dulciora Britannicis, suaviora Getulicis, acriora Lepiticis, pleniora Lucensibus, sicciora Coryphantis, teneriora Istricis, candidiora Circiensibus.

Quantum ad Colores, rufa sunt in Hispania, fusca in Illyrico, nigra et carne et testa Circaeis, quibus pal-

ma mensarum diu tributa est. In mari rubro flammeis illustrantur Zonis, ea ut diceret variis coloris temperatione ad colorem iridis accedere; adeo lineis perpetuo ductu inter se distantibus distinguuntur. *Meliora* ita descripsit Plinius. Praecipua habentur in quacunque gente spissa, nec saliva sua lubrica, crassitudine potius spectanda, quam latitudine, neque in luto capta, etsi ea Veneti caeteris antecellere opinentur, neque in arenosis sed solido vado, spondylo brevi atque non carnosio, nec fibris laciniosa, ac tota in alvo. Addunt peritiores notam; ambiente purpureo crine fibras, eoque argumenta generosa interpretantur, calliblephara appellantes. Jovius maxime probari tradit, quae magnarum navium carinis adhaerent, et ab urinatoribus de manu colliguntur. Praeter haec sunt adhuc *Ostrea Sylvestria* et *Gaideropoda*. Illa vulgus in Provincia Scandebec vocat, propterea quod sapore sunt acri, ed ideo delicatiorum labra calefaciunt et urunt. Testa sunt pellucida, partibus quibusdam flavesciente, alias purpurasciente, foris crinita et crispa, intus splendida, levissima, candidissima. Carnem habent parvam, salsam, subamaram, et insuavem.

Facit horum Athenaeus mentionem, multique alimenti esse dicit, sed virus olentia, et ori ingrata. Reperiuntur in mari mediterraneo. Testa in fucis mulierum lapidis specularis vice usurpari potest, et exsiccantibus pulveribus utiliter admisceri. *Gaideropoda* quasi pes asini dicitur apud Graecos, qui gaideron hodie asinum vocant. Testa ejus, describente Bellonio, eximio naturae artificio, superior inferiori infarsa est, ut quibusdam veluti cardinibus annexa, nigroque nervo in ejus medio inter tubercula et sinus coaptato, vineta ac constricta esse videatur.

Tubercula quoque superiora duobus acetabulis inferioribus bene correspondent, ut et inferiora superioribus. Proinde apertas *Gaideropodas*, si quis

si quis attente intuebitur, in his branchias, (hoc certe ridiculum est, nulum enim ex testaceis habet) et stomachum et reliquas partes nutritorias contemplabitur: imo etiam auriculas fungi crispae figuram referentes, magnitudine grandioris acetabuli, polypi, quae dilatari ac contrahi soleat: umbilicum vulgus esse putat. Rondeletius haec pro spondylis, qui Athenaeo τραχύλοι, ἀπὸ τῆς τραχύτητος, id est, ab asperitate dicuntur. Meminit eorum Plinius et Galenus, interque ostracoderma recenset; Macrobius etiam, qui inter coenae Pontificalis prima fercula numerat; sed et Columella, qui inter testacea reponit. Duplici spondylus, secundum Rondeletium *testa* constat, intus cava et laevi: foris scabra, ad ungulae asini formam rotundata, latiore parte, quae et inferior dici potest, tenuior est, et multo minus densa, minus concava, arcta valde et firma articulatione connexa: utriusque enim testae binae apophyses sunt, sive tubercula,

quae binis acetabulis vicissim recipiunt et recipiuntur: vinculo medio nigro et valido cohaerent. *Caro* interna ostreorum carni similis est: circa hanc fimbriata membrana. Intus caro, sed durior, et virus olens. Adnascuntur saxi, et ita haerent, ut non nisi malleo, aut fracta saxi parte capiantur. Rondeletius idem, in saxi Fresconiis Agathensis sinus parvos reperit. Reperiuntur in eis cancri parvi. Aldrovandus aliquot spondylorum genera exhibet, interque illa elegans quoddam, plurimis extra tuberculis obtusis praeditum, ab uno latere rubicundis, ab altera inter viridem et caeruleum ambigentibus, quibus tamen rubra etiam permiscetur tubercula: summum caput seu vertex candidat. Intus circulus satis conspicuus colore viridescente totam fere concham prope extremitatem ambit: dein color sequitur castaneorum, dein albus et subviridis. In medio velut umbilicus est, addito luteo constans.

PUNCTVM IV.

De Pectinibus.

TAB. XIV. **P**ectines, si Gyllium sequimur, a rugis seu imbricaturis illis, quibus signati sunt, ita dicuntur. Plinius aliquando a pectunculis distinguit, nonnunquam utrumque promiscue nominat. Graeci πτερες nominant, ob manuum et pedum similitudinem, ut Nicandri interpreti placet.

Description. *Descriptiones* exactas in differentiis dabimus, hic dicere sufficiat, bivalves et clusiles esse, ut apud Aristotelem legimus, seque concludendo tueri: pectinatim eis divisas testas; ideo Athenaeo ῥαβδωτον, et τραχύςρακον dici: utraque parte auritas, eademque referatiles esse. Nam ab altero latere nodo ligantur, ovum dictum altera tantum parte eis fieri: Athenaeus eis ostrea, in quibus nascuntur, margaritae contulit. Sponte in arenosis et limosis locis proveniunt: in sinu vero Aquitanico et Normannia capiuntur frequentissime. Anno autem perficiuntur. Tempori-

bus pluviosis proveniunt plurimi, quod et aliis testatis accidit. Nam squallore pectines magis trahunt rufum colorem. Jamque in Pyrrheo Euripo pectines aliquando defuerunt, non modo propter ferramentum, quo piscatores abradendo ubertim capebant, verum etiam propter siccitates. Quae autem ova in iis appellantur, quamvis vere iis insint, moxque procedente tempore minuantur aboleanturque, tamen nihil ad generationem conferunt, sed indicium sunt nutritionis melioris, quale in sanguineis pingue est. Oculi ut ostreis nulli, Conchis dubii, sic pectines, si quis digitos adversus hiantes moveat, contrahuntur ut videntes. Volare sagittae, modo, nisi forte hoc ad Loliginem pertineat, Plinius prodidit: sed et stridere sentiuntur, quoties per summa humoris nitibundi feruntur. Massarius per aëra volare negat. Cum enim, inquit, callo illo interiori ambae testae connexae sint, ut difficile

Plin. H. N.

l. 9. c. 36.

Plin. H. N.

l. 9. c. 39.

divelli queant, non possunt ita libere aperiri, ut volare valeant etc. Tanta tamen velocitate dehiscunt: ut ex vehementi percussione faliant, et superjacent, ut quasi volare videantur.

Ufus.

Usum in Cibis quod attinet, fuere olim apud antiquos celebres, nec in Cotyis convivio omitti. Celsus et Archigenes stomacho aptos faciunt. Galenus succum alvum ducere non aliter ac serum lactis scribit. Xenocrati dulces sunt, ac facilius ostreis concoquuntur. Magis affati, secundum eundem, minus succi habent et difficulter excernuntur: in testis suis si assentur, minus hujus incommodi habent, facilius alunt, et valentiores sunt. Nativam autem dulcedinem in muria conservant et urinam movent: ac candidi quidem et lati sunt dulciores atque albi duri; rufi virosi et urinam cient: varii autem medii sunt, et eorum aliqui fucis similes, qui per se dati difficulter concoquuntur, et tamen urinam movent. Diphilo candidi molliores sunt.

Clemens
Paedag. l. 2.
Varro in
Satyra.

Locorum varietas bonitatis differentiam invexit. Methymnaeos a plerisque gulae amatoribus suis temporibus expeditos Clemens Alexandrinus testatur. Varro pectunculum Chium, inter cancrum ciborumque exquisitas delicias comprehendit. Horatius Tarentinos laudat, ideo in eorundem numismatibus frequenter occurrunt. De reliquis ita Xenocrates. Pectines, inquit, optimi sunt, qui ad justam magnitudinem pervenerunt, cavi, colore nigriore: praestant autem vere ac aetate, si quidem eo tempore ad Lunae incrementum optime augentur. Omnibus autem antecellunt Mytilenaei, magnitudine, natura, humoris bonitate. His similis Ionium mare juxta Illyrida, Hetruriam, Salonas, et Latium producit. Jam vero et Chios et vicinae insulae, item Alexandria ejusmodi pisces ferunt. Pontus quidem etiam multos fert, sed minutos et qui aegre augeantur.

Usum in Medicina si spectes, Tralianus in colico affectu dari jubet. Plinius urinam ciere, et quae in vesica sunt moderate detergere scribit. l. 32. c. 9. Ad Venerem excitandam non minus valent quam ostrea.

Differentiae pectinum sunt variae: Differentiae. sunt *magni*, quibus altera valvularum latior veluti tegmen superposita est: sunt et rufi, candidi, versicolores, candidi et lati: sunt utraque parte auriti, alterutra tantum, nulla, si Bollonio fides est. Ex auritis, quidam utramque aurem habent magnitudine; alii minores aures habent quam caput testae; quidam tam magnas, ut ab una aure ad alteram ducta linea, caput testae non tangat, sed potius emineant aures; alii denique una aure minores. Duos Rondeletius descripsit: *Priori*, testa est qua parte aurita, strictior, deinde amplificata in orbem circumagitur, altera modice cava et in dorsum elata, altera veluti alterius operculum. Intus carnis multum habet, quae circa medium etiam carnosum, longum, tenerum, alligata apparet. Inest in carne particula luteum ovorum colorem referens. Spectantur, *μύκων*, et os tubae modo factum, atque intestinum tenue luteo plenum. Tota caro in ambitu membranam habet veluti fimbriam versicolorem, ex qua fila et multa et tenuia dependent. Huic similem Aldrovandus ponit, testa ferruginei diluti coloris, fasciisque ferrugineis. *Alter* superiore est toto corpore longior et strictior, amplioribus auribus, utraque testa pectunculorum Burdigalensium modo concava. Aldrovandus plurimas earundem figuras, auriculis et colore differentes exhibuit, interque eos versicolorem, castaneum eburneum, et croceum, qui auriculam unam habet satis latam proportionem animalis, rudimentumque alterius. *Eburneus* in summitate macula quadam rubra condecoratur, cui alia lutei coloris insidet. Est et *asper* colore fusco, cujus Iconem adjiciamus.

PVN-

PUNCTVM V.

De Musculis.

TAB. XV. **T**ESTACEA, quae vulgariter Musculi vocantur, Plinius quandoque myias, aliquando myiscas, nonnunquam myscos, saepe musculos appellat. Athenaeus *μύας*, Aristoteles *ἐλάττες μύας*, vocant, moderni Graeci *μύδιον*, id est, parvum musculum dicunt: nos musculos simpliciter minores appellamus. Rondeletius ita eos describit. Sunt ex ostracodermorum genere, quae tenui testa et duplici conteguntur, circa saxa aut ligna nascuntur piles, et veluti lana alligantur. *Testa* foris nigra, fere semper vel musco vel lanugine obducta, intus laevis et splendens, ex albo caerulea, parte acutiore crassior et spissior, reliquo ambitu rotundo tenuior. *Caro* intus pallida, cum non cruda est, cocta vitellis ovorum similis, in ambitu simbrata, in eo foramen est evidens ad attrahendam aquam, neque enim per villos trahit: in media carne est particula carnosae linguae similis: inest et mutis, et pituita quae-

dam glutinosa, callo albo adhaeret. Reperiuntur et in mari et in aqua dulci stagnante: nunquam vero fere in rapidis fluminibus.

Ubique fere in *Cibum* cedunt, sed optimi sunt Ephesii. Marini commodum praestant nutrimentum: qui in aqua sunt dulci, carne sunt dura, concoctu difficili, pravi succi. Laudatissimi qui in inferiore Germania ex Oceano Germanico capiuntur. *Medicinam* si spectes, ad ciendam alvum et urinas multum praestare vult Athenaeus, cui Celsus adstipulatur. Marinum tritum ex oleo vetere tumoribus et doloribus positum mederi, Marcellus Empiricus reliquit. Aquatiles ad nebulas oculorum in jumentis adhiberi, testis est Gesnerus. Uruntur super carbonibus, et corium externum detrahatur usque ad medium, quod album apparet: additur Zingiber, et chalcanthum paribus portionibus, et ex his mistis, pollen in oculis equi inflatur.

Usus.

PUNCTVM V.

De Mytulis.

TAB. XV. **M**ytulorum nomen a Graecis mutuavere Latini, *μυτίλεις* eos illi vocant. Dioscorides testam ipsam *μύακα* dixit: animalia Oribasius myacas; Athenaeus *μύας σιμλάδεις*, quod scyllam quidam ex iis resipiant; Aristoteles *μύας πυελάδεις*, non foliatis a figura, ut Gaza vertit, nec latioris et amplioris conchae, ut Niphus, sed in imo maris, seu gurgite nascentes, ut Rondeletius, nisi forte *πηλάδεις*, quod in limosis producantur, dici debeant, ut Gesnerus innuere videtur. Jovius cum Tellinis eisdem esse censet, sed falso, ut in sequentibus apparebit. Dioscorides sane, Galenus, et Aegineta distinxere, ideo separatim de utrisque agunt.

Descriptio. *Descriptionem* inter Differentias quaere. Sponte naturae in arenosis proveniunt, quod ante Plinium Aristoteles prodidit: prodire tamen et aliqua ab ipsis emissā facultate, (buc-

cinæ et purpurae, quae favare dicuntur, id est quasi a seminali natura humores quoddam mucosos emittere) vel potius sobole, quippe minores subinde juxta principium adnascuntur, Massario ex ipso Aristotele visum.

Reperere et in *Cibis* locum, tam elixi quam assi. Crudi virus et scyllam resipiunt. Elix, et acrioribus quibusdam, ut sinapi, nasturtiove conditi, illud deponunt. Assi, sitim vehementer excitant. Deteriores sunt qui in locis arenosis, aut inter testas figlinas proveniunt, quam qui in algosis gignuntur. Autumno *Plin. H. N. l. 32. c. 9.* ubi multa dulcis aqua miscetur mari, bonitatem servant, procedente tempore amaritudinem trahunt, et colorem rubrum. Optimi quoque mytuli, quando illa sic vocata ova continent. Jus corpus augere Plinius *Lemn. de Nat. mira. l. 3. c. 7.* reliquit: eodem sues, teste Lemnio, pinguescunt.

Usus.

Majo-

Majores duri sunt, ideo concoctu difficiles: sanguinem procreant crassum, succumque non adeo bonum: copiose tamen alunt, et ventrem urinamque cient.

In *Medicina*, easdem cum Musculis facultates habet. Carnes ad canis morsum valere scribit Dioscorides, sed repugnat Galenus. Juri multum Plinius tribuit. Myacum jus, inquit, traditur alvum et vesicas exinanire, et interanea distringere, omnia adaperire, renes purgare, sanguinem adipemque minuere. Itaque utilissimi sunt hydropicis, mulierum purgationibus, morbo regio, articulari, inflationibus etc. Concha ad excipiendum oleum loco cochlearis utuntur.

Differentiae.

Differentias aliquot apud autores invenias. Sunt enim, si locum spectes, alii *Marini*, alii *Fluviatiles*. Hi marinis sunt similes, in eo tamen differunt, quod minores sint, subrecti appareant, atque humi pinnae modo infigantur. Sedem non mutant, grandi hiatus suas testas pandunt, easque reseratiles et clusiles, tenues, intus glabras, pictorum coloribus accommodatissimas habent. Gustus sunt ingra-

ti. *Marini*, ut Bellonius habet, villos extrorsum habent more pinnae, ab ea testae parte qua scopulis haerent, per quos alimentum exsugunt, atque arenas et marina dejectamenta attrahunt. Cancrum pinnae modo in concha nutrit, orbicularem, parvum, suis sic membris absolutum, ut et incedat et alatur, et ova excludat grandi lente multo majora et crassiora; humi accumbant, cum tamen glandes sive muscoli adhaerendo pendeant. Differunt et magnitudine, rotunditate, et gustu. In majoribus cancelli, ut dixi, nascuntur cancelli. Salem virusque resipiunt quidam. In eo vero a caeteris ostracodermis differunt, teste Aristotele, quod tenuia labra habeant. De magnitudine trium vel quatuor heminarum, quod apud Plinium legitur, nil dico. Videtur hoc Phocae vel Lepori marino competere, vel in genere conchis debere adscribi.

Aldrovandus plura earum genera cum Iconibus exhibuit, inter quae est Castaneus, Niger cum tuberculo adnato, alter cum striis flavis. Fluviatilium alium majorem, alium minorem dedit.

PUNCTUM VI.

De Tellinis.

TAB. XV.
Aldrov. l. 3.
c. 72.
Nomen.

Tellinarum nomen Athenaeus Latinarum mytilis tribuit, Plinius pectunculis illa, quae Tellinis a Dioscoride adscripta sunt. Nos hic illas intelligimus, quas moderni Graeci *Ξιφύδρια*, Lesbi incolae Chinades, Galli Narbonenses et Romani Tellinas, *ὅτι τάχιστα γίνονται τέλει*, quod ocylissime perficiantur, Veneti Capparazole, sive Capparole, a capparis similitudine, appellant.

Descriptio.

Descriptio inter differentias quaeratur. Non tantum in mari, et portubus undis agitatae degunt, sed et fluviiis. Locis vero arenosis maxime delectantur.

Ufus.

In *Cibis* laudem prae caeteris testatis meruere. Plus succi habet earum caro, quae etiam reliquarum carne mollior. Recentes, secundum Dioscoridem, stomacho sunt utiles, sed

maxime jus earum. Elixas, dulces esse, earumque jus alvum solvere Oribasius prodidit. Venetiis, Genuae, et Romaerustici in faccis per urbem circumferunt, quas modiolis divendunt. Cum enim exiguo corpore (verba sunt Bellonii) content, nec facile aperiantur, gustuique gratae sint, mirum in modum ob id expeti bellariorumque loco assumi solent, inprimis, si ab arena optime repurgatae fuerint. Marinae inprimis, et in his tenuiores, quae Athenaeo Basilicae commendantur; et quod Castor Durantes ventriculo noxias esse scribit, de fluviatilibus forte sumendum est. Sitim certe istae excitant, calculosque gignunt: Oribasius tamen majores esse, et plus succi habere, Aegyptias inprimis, scribit. Clausae sale sparguntur, et per testas humorem trahunt.

In

Galen. de
simpl. med.
II. 38.

Athen. Di-
gnos. I. 3.

Differen-
tia.

In *Medicina* ustae cinerem relin-
quunt causticum, adeo, ut is cum
cedria myxtus et instillatus, evulsos
radicitus palpebrarum pilos renasci
prohibeat. Aretaeus in Iliaco affe-
ctu jus ipsarum propinari jubet. Pue-
ris ad sonum tubae imitandum usui
esse, Athenaeus prodidit. Sopater
etiam in Comoedia, quae inscribitur
Eubulothembrotus scribit: At resi-
ste, e Tellina repente ad meas aures
suavis quidam sonus illapsus est.

Quantum ad *Differentias* et *Gene-
ra*, Athenaeus alias *Marinas*, alias
Fluviatiles, seu quae in fluviorum
ostiis reperiuntur, fecit, et addit, in
Canopico ostio et Nili ascensu mul-
tas esse. Illarum λεπτότερας seu tenui-
ores *Basilicas* idem vocat, et alvum
subducere, beneque nutrire ait. Hae,
quia majores, *Basilicarum* nomen
mererentur, nisi expressa Athenaei
in contrarium verba essent. Bello-
nius *Basilicas* ita describit, *Laegis*

est *Tellinarum* testa, candida, nequa-
quam striata, crenulis tenuissimis den-
ticulata, in longitudine diffusa et an-
gusta mediocriter fortis et quodam-
modo teres. Rondeletius duas etiam
species ponit, quarum una duplici
testa constat, utraque simili, laevi,
valida, et satis spissa, in ambitu ser-
rata, qua de causa ad unguen conjun-
ctae sunt, intus leviter cavae; altera,
in ostio Araris fluminis invenitur, in
sinu Agathensi, superiori similis, ni-
si quod testa sit majore, minisque
spissa, et ex rubro flavescenti parte,
qua testae colligantur, in acutiorem
angulum definente. Addit et Ter-
tiam, colore candido, testa pelluci-
da, ex additamentis multis conflata,
intus laevissima. Tenuis admodum,
et ambitu magis rotundo. Aldro-
vandus plures apposuit, inter quas
sunt nonnullae cum dentalibus; una
etiam testa diaphana et fragili; alia
cinerea, lineis purpureis transver-
salibus.

PUNCTVM VII.

De Balanis, et Pholade.

TAB. XV.
Aldrov. I. 3.
c. 3. 73.
Nomen.

Descriptio.

Balani seu glandes, a glandium si-
militudine nomen obtinere. Pol-
licipedes Bellonius vocat, quia vul-
go poulsepieds dicuntur, quod pol-
licum in pedibus similitudinem ha-
beant.

Descriptit eas ita Rondeletius. Id
genus glandem esse colligimus, quod
illi cum glandibus magna sit simili-
tudo. Nam ut glandis quercus vel
Ilicis pars prior levis est, et in acu-
tum tendit, posterior aspera; sic haec,
quae saxo exhibemus affixa, poste-
riore parte, qua saxis haerent, ru-
gosa sunt, et aspera, glandiumque
caliculis, posteriorem earum partem
arcte retinentibus simili. Plura ex
una radice pendent e saxorum rimis.
Ex testaceorum genere sunt. Pars
enim prior, longa, rotunda, ex dua-
bus testis componitur, colore et lae-
vitate unguim, in medio rima est,
ex qua capillamenta quaedam veluti
plumae rubefcentes prodeunt. Con-

cha una veluti ex multis acutis un-
guibus constat, tota in quinque digi-
torum longitudinem accrescit. Cras-
situdine sunt pollicis in Hispania, in
Britannia Aremorica minores. Pars
posterior, quae saxo alligatur, corio
duro asperoque potius quam testa
constat, ex nigro flavescit. Plura in
Differentiis vide.

De *Loco* non est quod multa ad-
damus. In Hispaniae parte ea, quo
Oceano alluitur, in Normannia et
Britannia frequentissimi sunt, per-
que vicinas urbes et pagos divendun-
tur. Racematim Oceani caudibus
adhaerent.

Laudantur in cibis, tanquam opti-
mi saporis ab Epicharmo, et qui mi-
rum in modum fastidia stomachi sub-
levant, et mulierum malacis accom-
modentur. In convivio, quo Len-
tulus flamen Martialis inauguratus
est, nigros et albos appositos esse,
Macrobius testatur. Elix ex aqua

Locus.

falsa pulpa habent duriusculam, quam auferunt, sinistra tenentes radicem, ad quam alligantur, dextra vero caput arripientes: quod posteaquam contorserint, pulpam a theca extrahunt, ut ambiens corpus relinquatur vacuum calami modo. Pulpa autem quae inde egressa est, lumbrici modo oblonga, rubra, teres, aceto piperato maceratur ac mandiditur, Archigenes quoque apud Galenum stomachicis convenire scribit.

Differen-
tia.

Differentiae et Genera eorum recensentur aliquot. Sunt 1. *Majores*, quos ex Rondeletio superius descripsimus. 2. *Minores*, qui nascuntur in saxis et rimis navium, quae diutius immotae uno in loco manserunt. Adnascuntur etiam mytilis. *Striatae* sunt, foramen habent, e quo veluti frondem emittunt, multae simul nascuntur. Intus parum carnis continent, et parvae semper manent. 3. *Aegyptii*, qui ad Nili ostia capiuntur, et sunt, teste Athenaeo, dulces, teneri, ori grati, copiosi nutrimenti, multi succi, diuretici, et solvunt alvum. Aldrovandus etiam quosdam exhibuit, interque hos, multos modice rubefcentes, simul adnatos; a Gigante sibi communicatos, eosque striatos; Oltraceum quoddam, quod

merito polyceps dici possit, quoniam veluti ex multis Balanis compactum est, laeve rubescens, balanum denique sessilem, qui in parte inferna, ubi insidet, maximum habet foramen.

Pholades ἀπὸ τῆ φολῆν & φολεύεν, Aldrov. l. 3. quod in cavernis et latibulis condantur, suum obtinere nomen. Et recte ita in saxis latent, ut iisdemque undique contegantur, per foramen vero exiguum et sensui vix patens, aqua nutriuntur. Missum est, inquit Rondeletius ad me alio ex littore saxum, in quo nullae rimae, nullae cavernae, sed foramina tantum apparebant tam exigua, ut vix aciem admitterent. Eo igitur ictibus multis confracto, cavitates internae multae erant vario situ, et diversae magnitudinis, in quibus conchas istas reperi. Testis constant duabus longis, non in latum extensis mytilorum modo, sed rotundis. Intus eadem fere est caro, quae in mytilis. In saxorum cavernulis, vel vi vel natura factis, aquae marinae appulsu procreantur, atque in concham vertuntur, quae cavitatis seu foraminis figuram servat. In portu Veneris multae occurrunt.

Nullus earum praeter Athenaeum meminit, qui easdem palato suaves, sed mali succi et virosas facit.

Ufus.

PUNCTVM VIII.

De Solene.

TAB. X.
Nomen.

Solen Eustathio ἐν τῇ σέω καὶ τῇ ὅλῳ σολῆν et per crasin σωλῆν, dicitur, Graecis vocatur αὐλός, a canalis sive tubi similitudine, δόναξ, a figura arundinis crassae, concavae, quae Cypria arundo Dioscoridi; Dactylus, ab humanorum unguium similitudine; ὄνυξ denique seu unguis, ab extremis, tenuitate et figura unguibus similibus, vel a testae colore et substantia unguibus nostris non dissimili. Veneri Cappam longam nominant, Bononienfes piscem canellam. In *Cibis* a pauperibus adhibentur. Galenus dura carne esse dicit, et ob id difficulter concoqui, propriumque hoc ipsis et Purpuris, ut refert Nicefius,

Ufus.

quod cum in iuseulo coquuntur, id crassius reddunt. In ore mandentium relucere Plinius scriptum reliquit. His natura, inquit, in tenebris remoto lumine, alio fulgore clarere, et quanto magis humorem habeant, lucere in ore mandentium, lucere in manibus, atque in solo atque veste, decidentibus guttis, ut procul dubio pateat, succi illam naturam esse, quam etiam miremur in corpore. Splendoris causam glutinoso Solenis succo adscribit Rondeletius, siquidem quae tenacia et veluti glutino compacta sunt, ea laevia, aequalia, ac perpolita esse solent, atque ob id relucetia. *Dispescuntur in Mares et Faeminas.*

Illos

Musculus Muschel.

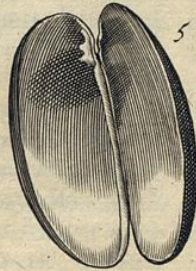
Tab. XV.

Musculi Rondel.

Musculi Aldrou.

Mytuli oblongi.

Mytilus niger cum strys flauis.

Tellina

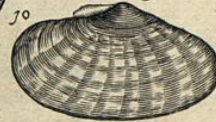
Tellina cum dentalibus.

Tellina.

Tellinae congerentes.

Balanus marina. Meer Eychlen.

Balanus alius.

Balani rubei.

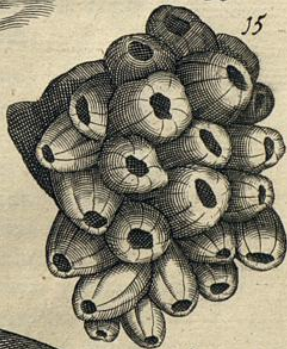
Balani siue Polycipedes.

Tellinae congeneres.

Balani Gygantis.

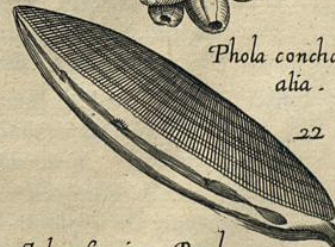
Pholas.

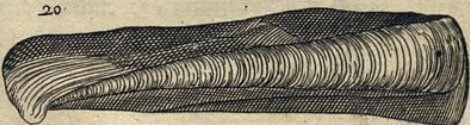
Pholas Aldrou.

Phola concha alia.

Solen mascul Rond.

Solen faemina Rond.

Arist. H. A. l. 4. c. 4. *διόργαν* alia sunt altera parte ligata, altera soluta, ut claudi et aperiri possint; altera utroque latere connexa, in his postremis Solenas numerat, cum contra semper altera parte solutos videas. Dodrantali sunt longitudine, pollicis crassitudine, harundinis modo cavi, extremis duobus semper apertis: anteriore caput exerit, et retrahit testudinis ritu, secundum testae longitudinem carnem protensam habet. Testa caeruleo est colore, lineas evidentes habet per transversum ductas, qua parte colligatur; crassior est, aliis partibus in tenuem substantiam definit, ut mytuli. Aqua et arena vivit. Carni facultatem urinae ciendae inesse Plinio scriptum: sed quia glutinati succi est, metuo ne er-

ret. Differt ab isto *Mas Rondeletii*. Est enim lineis miniaceis, per transversum variegatus, in altera quoque Conchae extremitate, linea lutea apparet. De *Foemina* ita idem Rondeletius. Onychas appellat Plinius Solenes foeminas, quae colore, sapore, magnitudine, a maribus differunt, in aliis omnino similis. Testa lineis caeruleis distincta non est, ob id Plinio unicolores dicuntur.

Caro dulcior est: sed vix comedi potest, nisi ab arena repurgata. Sumuntur frixae et elixae, melioresque in prunis tostae, quoad hient. Rondeletius deteriores existimat, quod sint exsuccae, duriores, et sicciore. In arena stare Bellonius tradidit, sed cum omnia silent sursum e profundissimo foramine emergere, et in id sese postea abdere, unde postea nisi palla ferrea in transversum supposita, et profundissime impacta avelli possint, id quod et Plinius, et ante eum Aristoteles vidit.

Ufus.

CAPVT IX.

De Pinnis.

TAB. XVI. **P**inna, Graecis *πλυν* et *πλιννα*, quod semper sordibus obducta sit, dicitur. Hermolaus Concham Aegyptiam cognomine Paralios, a Democrito Pinnam vocari scribit. A quibusdam Agnus castus vocatur. Neapolitani Pernam, Veneti Asturam, vocant.

Description. *Descriptiones* in Differentiis vide. Ex duabus testis componuntur, et a mytulorum figura non admodum differunt. Cancris etiam in illis hospitantur. Rondeletius tantam Romae se vidisse scribit, ut ad cubiti magnitudinem accederet.

Locus. *Locum* si spectes, in Acarnania Pinna oriri et uniones gignere Plinius testatum reliquit. In mari an sint, ambigit Bellonius, et Rondeletius in locis, in quibus mare fluit ac refluit, vix reperiri scribit. Venetiis non visitur: sed in Propontide ad latera ejus sinus, qui Nicomediam fertur, qua terram pertingunt, frequentia magna existit.

In ruinis Nicomediae civitatis reperiri, Bellonius author est.

In Cibo comparando, Cancellum semper aut Squillam comitem habent, sua sede non dimoventur, quin pereant; nisi iterum eodem statu humi desigantur. Nam cum eis natura haec insit, ut rectas stare, et per villos arenulam attrahere necesse sit, jacentes vivere non possunt. Naturam ejus optime versibus Philo expressit, id cujus testa et uniones et byssum reperiri testatur.

Natura.

Usum in Cibus quod attinet, Athenaeus eas urinam pellere, difficileque concoqui et distribui dixit. Ovum, quod secundum Aristotelem continent, pro lunari potestate, aliquando minus, non ad generationem confert, sed melioris nutritionis indicium est.

Ufus.

De carnis dotibus ita Wottonus: Pinnae, inquit, optimae sunt, tenellae,

nellae, plenae, carnosaeve, quae in limosis (πελαγώδεαι) vadis gignuntur; et ubi mari dulcis aqua miscetur, et locis tranquillis, ac ventis carentibus: teneriores enim hic nascuntur, quam ubi fluctibus agitantur. Grandioribus parvae; et quae vere et aestate capiuntur, aliis praestant. Sunt enim et saviore et pleniores. Quae magnitudine media sunt, carnem quidem habent mollem, candidam, ac dulcem: collum durum, concoctu difficile, corruptionique renitens, Collo namque corpus reliquum facilius corrumpitur: elixis asfae duriores evadunt, praesertim si vino fuerint aspersae. Earum quae in vino maceratae sunt caro, mollior est, sed flatum generat.

Differen-
tiae.

Quantum ad Differentias, Rondeletius tres differentias agnovit, Bellonius duas, Aldrovandus quatuor posuit.

Rondeletii *prima* est Minima, mytilis similis, nisi quod strictiorem partem multo magis acutam et longam habet. Testa foris aspera est, colore fusco, intus viridi, et argentei splendoris, si in arena vixerit Pinna; si in coeno, colore est magis flavesciente, et minus splendente. Ab inferiore et strictiore parte in amplam latitudinem extenditur: illic arctissime clauduntur testae, hic facile discluduntur. Intus multum est carnis, cuius omnes fere partes indiscretae. *Alteram* Pernam Plinio vocari scribit. Pernae, inquit isti, Concharum generis, circa Pontias insulas frequentissime stant, velut fuillo crure longo in arena defixae, hiantesque qua limpitudo est, pedali non minus spatio.

Cibum venantur. Dentes in circuitu marginum habent pectinatum spissatos. Intus pro spondylo (spondylus seu callus caro durior et interior ostreorum est.) Ejus generis hanc esse in qua uniones nascuntur, ex Theophrasto Athenaeus tradit.

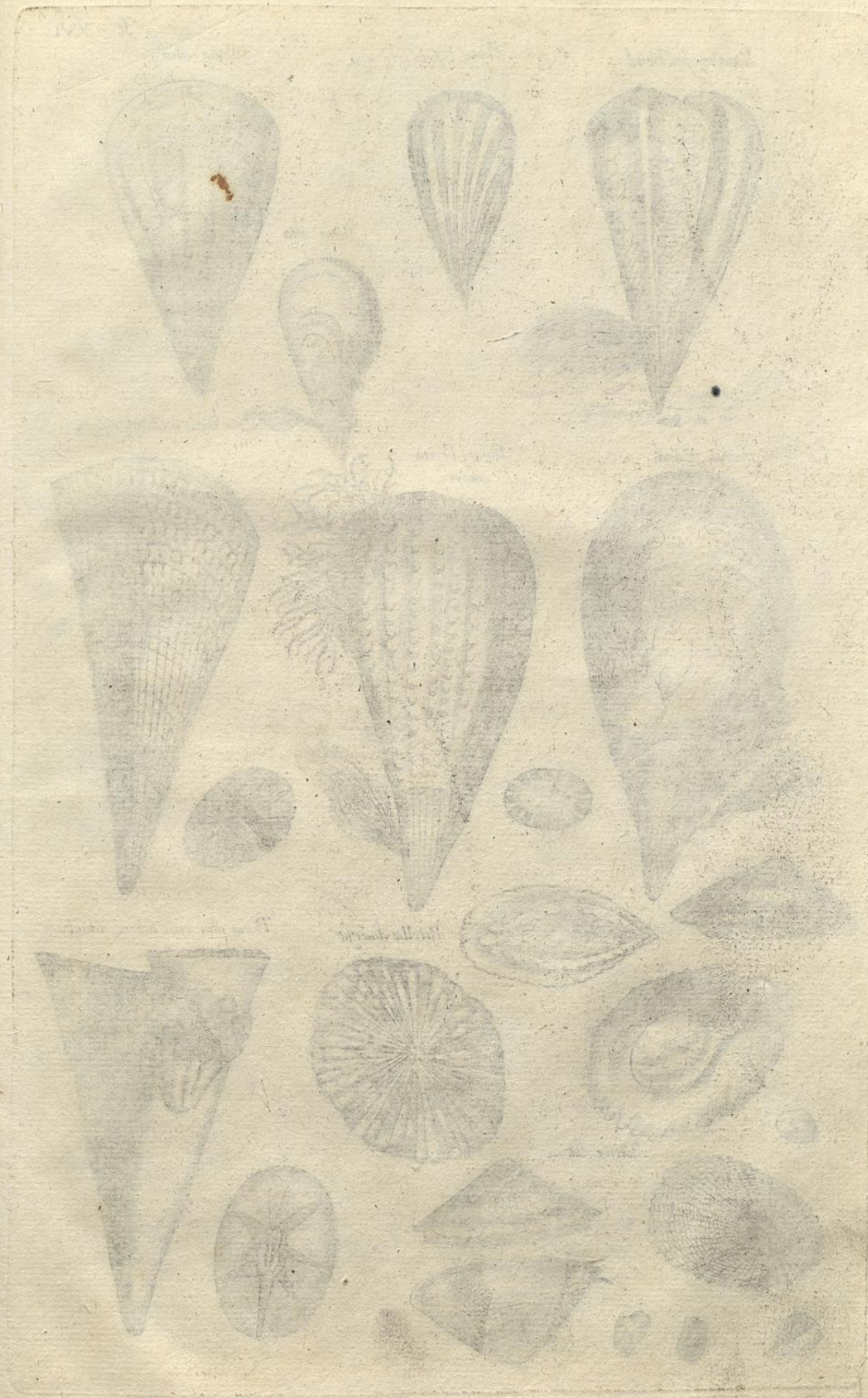
In Gallico mari inveniri, et in ea uniones parvos author est Rondeletius. *Tertia* minor est, et eo differt, quod antequam acuta et stricta parte in amplitudinem extendatur, excavata sit.

In coenosis et arenosis locis vivit defixa: et carnem intus duram habet, quae virus resipit.

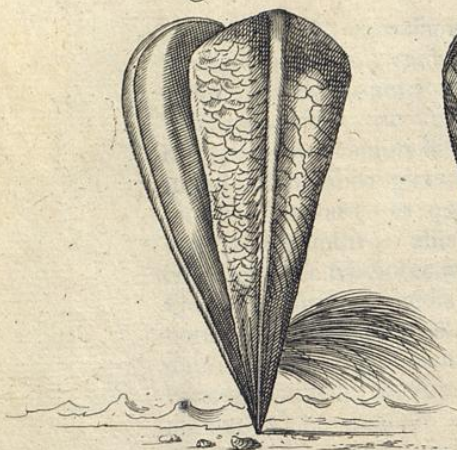
Bellonio altera *Major* est, altera *Minor*. Haec foris magis albicat, intus ad caeruleum accedit. Molli- bus in gyrum spiculis obtusis hirta est, valvasque continuo cardine toto latere annexas claudit ac referrat, qua parte planior esse constat; qua autem se in latum expandit, eadem byssum est veluti capillamentum quoddam coacervatum praedurum ac nigrum, quod lapillis asfigitur, limumque ac spurcicias inde ad stomachum attrahit. Illam Pernam vocat, quae pelagia est, rugis profundis caret, duriore testata contegitur, et bipedalis saepissime invenitur. Pinnophylacem, ut minor, alit: uliginoso ac palustri tractu nascitur: profundiore gurgite immergitur, et multum ingrati saporis habet.

Ex Aldrovandi pinnis *prima* est Aldrov. l. 3; aculeata, coloris rubei: *Alter* pinnae c. 76. parvae Rondeletii similis cum capillamentis: *Tertia* pinnae Pernae generis. *Quarta*, parte interna et externa depicta, testa foris fusca, rubra, et aspersa; intus sanguinei, et caerulei coloris. Datur et *quinta* cum tubere verrucoso intus adnata.

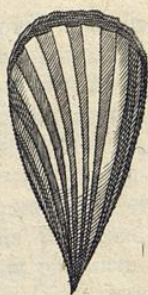
Pinnis adde *Conchas anatiferas*, diversi generis. *Prima* tribus partibus constat cum umbilico annexo. *Alter* quinque partibus cum umbilico. *Tertia*, aperta est, eique umbilicus inseritur. *Quarta*, hiulea est ea parte, qua primum plumulae prorumpunt. *Quinta*, foetum intra vulvas situm ostendit. *Sexta*, foetum imperfectum e valvis exemptum. *Septima*, Berniclam avem adultam, ex ejuscemodi Concha natam.

Pinna magna Rond.

Pinna Perne. minor.

Pinna alia.

Pinna. alia

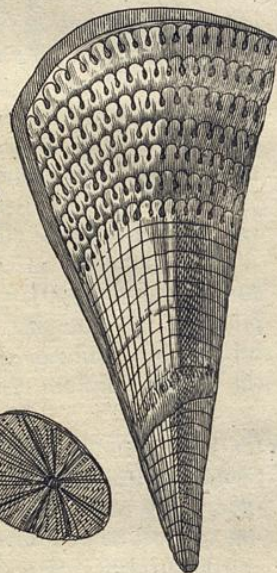

Pinna aculeata Aldrou.

Pinna parva Rond.

Pinna f. Perne. maior.

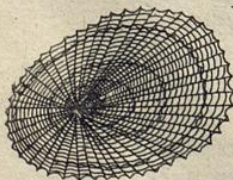

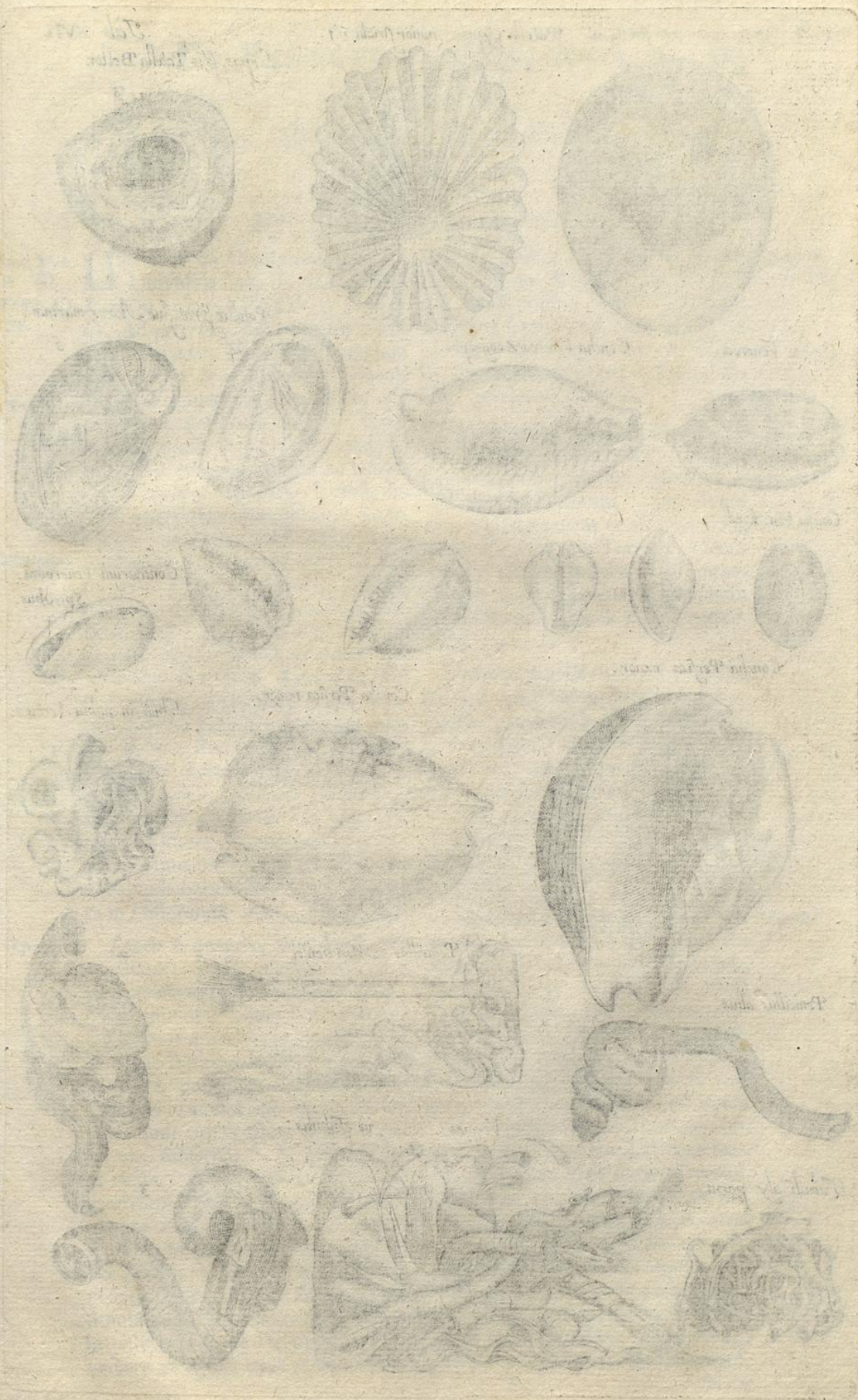
Patellae diversae.

Pinna alia cum tuberc. adnato.

Patellae Aldrou.

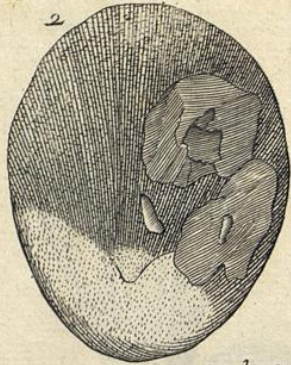

Patella Gypria maior non striata. n.º.

Patella Gypria maior striata. n.º.

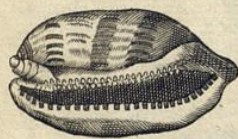
*Tab. XVII.
Lepas, siue Patella Bellon.*

Concha Venerea.

Concha Venerea Zoographi.

Patellæ feræ siue Anres marinæ.

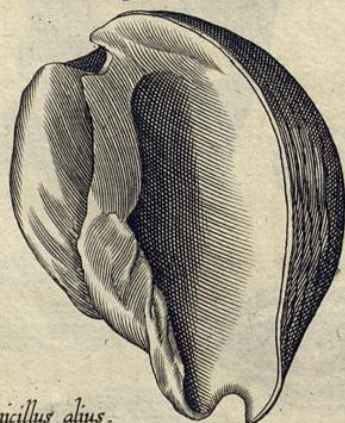
Concha Ven. Rond.

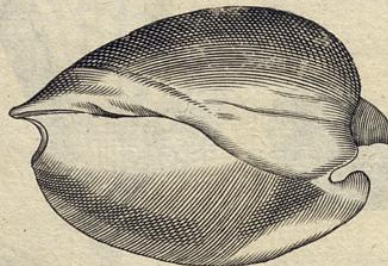
*Concharum Venerarum
Speciebus.*

Concha Persica maior.

Concha Persica minor.

Tubuli in quibus Vermes.

Penicillus alius.

Penicillus Meerbenfel.

Vermes in Tubulis.

Tubuli alij parui.

ARTICVLVS VI.

De Conchyliis Univalvibus.

PVNCTVM I.

De Lepade seu Patella.

TAB. XVI.
et XVII.Aldrov. l. 3.
c. 79.

Nomen.

Descriptio.

Locus.

Hactenus de Bivalvibus dictum: Univalvia sunt, *Lepas*, *Concha*, *Venerca*, *Concha Persica*, et *Penicillis*. Ad priorem *Auris marina* pertinet. *Lepades*, Plauto, nisi mendum subest, *Lopades*, quibusdam Graecis *πωμάτια*, modernis *Petaglides*, vel quod sint petrarum in mari quasi *λεπίδες*, id est, squammae quaedam; vel quod petrae cum eis spoliuntur, veluti *λεπεδοί* ἢ *λεπίζεδοί*, hoc est, desquamari videantur, dicuntur. Gaza *Patellas*, a vasis escarii similitudine, ut *Rondeletius* autumat, exponit. Inter *μονόδυνα* censerī debere, nullum dubium. Saxi testa in dorsum data adhaerent: ideo *Aristoteles* alteram partem superficiei detectam, carnem ostendere dixit. Os ipsius versus terram, et excrementorum exitus superius habetur: *Papaver* quoque in imo, sive in suo fundo habent. *Bellonius* scribit tanta esse magnitudine, quanta extrema ovi putaminis pars abscissa esse potest. Colorem *testarum* livere vel cinereum esse, cornuque limacis instar exerere, et os, et caput habere huic persimile. Plura in *Differentia* vide.

Locum si quaeris, in saxi littoris *Aquitanici* et *Britannici*, nec non *Massiliensis* et *Agathensis* sinus scopulis inveniuntur. Circa *Lepadulas* insulas tam frequentes, ut nomen iisdem dederint, si *Athenaeo* credimus. A saxi solvi, pastus quaeritandi gratia, *Aristoteles* author est, cui et *Bellonius*, dum cochlearium more serpere ait, subscribit. At *Rondeletius* id negat. Nullis enim, inquit, ad natandum partibus praedita est, nisi temere huc et illuc undis iactata feratur; neque victus illi quaerendus, nam maris spuma et aqua vescitur, qua alluuntur saxa. Quod si aqua allui saxa desinant, ea quae in testa relicta est absumpta, contabescere et emori tandem necesse est.

Tam se fortiter attactae saxi applicant, ut ne *Milonis* quidem digitis, avelli possint. Cultro igitur aut aculeato ferro opus est, inter ipsas et saxa immisso, quod ad oras Oceani *Aremoricorum* pueri facere solent, prodente *Bellonio*.

In *Cibis* crudae a piscatoribus et maris accolis usurpantur. Coctae facilius concoquantur, modo non nimium decoquantur. Jus alvum ciet. Usus earum et ad capiendos cibos esse, ex hoc *Tarentini* videre licet. *Obsonii* *σχάτος* dicti, praeparatio in mari cuius vi in unum locum statim omnes pisces conveniunt.

Ex mari *patellas* accipito, earum scilicet, quae circa saxa nascuntur: quarum quidem contundes carnem, exprimesque, et ea in testa aliqua inscribito, quae sequuntur: subitoque non sine magna admiratione videbis pisces in unum locum fluere confertum. Sunt vero ipsa nomina *ταῶ*, *παβαῶθ*, quibus sane ichthyophagi utuntur.

Dividitur in magnam, Maris rubri parvam, et feram. Major *Rondeletii* testam habet non exquisitè rotundam, sed inaequalem, intus laevem, foris parum asperam, cui aliquando musculus innascitur, gibbam in ambitu livescens et striatam, intus cavam. Carnosam quoque simbriam in corporis ambitu quam expandit quum haeret, soluta contrahit. Interius subest caro dura, qua maxime saxo haeret, quae scuti picti formam refert. Os superiore in loco manifestum est, inferiore ori adverso, excrementi meatus, non in testa, ut in ea, quae *ἀγρία* dicitur. Os venter sequitur, in eo est *μήκων*, in imo ventre etiam pars, quae ovum dicitur. *Maris Rubri* *lepas* *Bellonii*, tabellis, quas in tergo gerit, corneis numero octonis, trans-

Ufus.

Differen-
tia.

versis, loricae modo contegitur, atque undequaque cartilagine obsepta est, multis spinulis horrida, iis perfimilibus, quae in stellis marinis visuntur; sesquidigitum lata est, ternos vero longa. Caro rubri limacis colorem ac naturam habet, esturque cocta. *Parvae Rondeletii* testa media nucleis pinearum nucum figura similis est, et aequalis. Ex laminis parvis constat: Carnem intus habet, sed ob parvitatem partis vix discernuntur.

Aldrov.
l. 5. c. 81.

Fera, λεπὰς ἄγρια, et *auris marina*, θαλάττιον ἔστι ob magnam cum aure nostra similitudinem, testam habet cavam, argenti vel unionum colore: fo-

ris gibbam, lineis multis depictam: parte una, cochlearum modo claviculatum contortam, a qua foramina incipiunt, initio parva, quae deinde magis ac magis augentur. Differt a majore excrementi meatu, quod ut annotavit Aristoteles, parte ima testae excrementum egeratur, qua foramen habetur. Bellonius majorem vocat. Quia testa pellucida et perpolita est, ideo ab aurifabris in tennes laminas dissecatur, ut inde elegantissima vasa incrustentur. Aldrovandi Cypria major striata et non striatam ad majorem Rondeletii referri potest.

PUNCTUM II.

De Concha Venerca.

TAB. XVII.
Nomen.

Aldrov. l. 3.
c. 82.

Martial.
l. 14.

Concha Venerca nomen forte ex eo invenit, quod non modo Veneri grata, sed et ob communem originem e mari cognata, crederetur; celebrisque esset ejus Deae effigies, atque haud scio an ex hoc genere, ut Gelenii verbis utar, pede premens. Martialis Concham simpliciter vocat, Hyle Poëtria Concham Erythraeam, sine dubio, quod circa mare rubrum frequens sit. Bellonius in vico nomine Tor viginti camelos his conchiliis rotundis onustos se conspexisse prodit, et Cairi incolae iis ad laevigandam papyrum, et telas coloribus permixto gummi confectas uti. Ideo eidem Laevigatoria dicitur. An Belliculi marini, ἐμπλεκτικοὶ θαλάσσιοι Myrepfi, seu ut quidam vertit, Umbilici marini recte a Pharmacopaeis nonnullis dicantur, dubito.

Plin. H. N.
l. 9. c. 25.

Putat enim interpretes lapides intelligi exiguos et candidos, in littore maris repertos, umbilicum hominis referentes abstergendi facultate praeditos, quos alii fabas marinas dicunt. Cordus Dentalium nominavit. Ennius forte, citante Apulejo, *Murculos* Mutianus apud Plinium *Muricem*. Nec aliud quid sibi χοιρίναι Graecorum volunt, quamvis eas Aristoteles praeterierit. Expresse enim, eas Conchas marinas, quibus utebantur Athenis, ante calculorum usum

inductum, Scholiastes Aristophanis vocat: ne dicam, Pollucem quoque idem attestari. Galli *Porcellanas* appellavere, seu a quadam oris suilli specie, ut Gesnero placet, quam parte sui inter labra denticulata deliscente, vel potius altero extremo testae, nempe acutiore et eminentiore, rostri suilli instar, quodammodo referunt: ἡ δὲ τῶν μαρίων γυναικείῳ πῶς εἰκέναι; τῇ τε μεταξύ τῶν χειρῶν χρίσει; καὶ τῇ ἐνδοτέρῳ καὶ λότῃ τῇ μήτρῃ. Sane nutrices apud Varronem maxime naturam, qua foeminae sunt, appellant Porcum, et Graeci, eadem significatione Chaeron sive Delphaca. Uterinos etiam calculos, qui hoc genere minores sunt, vulgus Germanorum appellat. Minimam aliqui Corvinam aut Corviolam dixere.

Descriptio si attendatur, Latior est, secundum Mutianum purpura, neque aspero, neque rotundo ore, neque in angulos prodeunte rostro, sed simplice concha, utroque se latere colligente. Testam omnibus admodum duram esse vel inde agnoscas, quod nunquam eam arrosam comparias. Tota intus candida est, foris colorum varietate insignis, in diversis conchis, politissima et aequabilis. Os ipsi est in ambitu denticulatum, inque ejus lateribus canales breves, per quos linguam exerit. Plura in Differentiis.

Usus

Usum in quibusdam concha sola invenit. In pillulis de bdellio ad album stringendam reperitur: quamvis Monachi Mesues interpretes matrem perlarum supponi jubeant. Turcae et Cairi incolae quomodo eis utantur, superius diximus. Galli ad suspendendas claves et conficienda cochlearia utuntur. Aethiopibus loco monetae inservit. Ideo in tanto apud eos pretio, ut saepe aurum pro ea permutent, saepe filios suos vendant. In Concha majore faciem sculptam et pulchre expressam se vidisse, Gesnerus testatur.

Differentias Concharum plurimas apud Rondeletium, Gesnerum et Aldrovandum invenies. Rondeletius quatuor habet.

Prior ovi est figura, in testae extremo utroque foramen habens, alterum cibi gratia parum prominens, alterum ad excrementa rejicienda. Remoram Mutiani esse credit.

Secunda, testa est tenuiore et magis perspicua, varia quoque, et pro maculis inspersis lineolas habente, Concha simplice utrinque sese colligente.

Tertia, parte plana compressa magis est, maculis rotundis notata, durior secundo, colore candido.

Quarta, parte altera est in tumorem elata, in quo circulus aurei coloris. Alioqui tota foris est candida, intus caerulea.

Gesneri rufa major et minor non multum a Rondeletii abeunt. Illa nusquam inniti potest, nisi parte plana, quae candida est, ut intus quoque gibba, quae haemisphaerium constituit, rufa, maculis nigris distincta.

Laevitate ita resplendet, ut imagines reddat, sed obscure. Minoris dorsum in summo varium est, albis, pallidis, et glaucis maculis. Pars interna candicat.

Aldrovandus, tredecim species, si non plures ponit, ex quibus una tota ex rufo candicat, et maculis per totum dorsum oblongis et ferrugineis aspergitur: alia lutescebat primo et maculis purpureis ornabatur, in humido detenta pallidior evasit, postquam superioris corticis cuticulam exuisset. *Tertia* maculis per dorsum aeternis rotundis et inaequalibus tingebatur. *Quarta* subpurpureis, amethystinis et caeruleis. *Reliquas* ibidem vide. Nos hic tres depingi curavimus. Quam Lusitani et Aethiopes Buzios dicunt, undique alba est, nisi quod in dorso lineae binae flavent, in ovalem fere speciem conjunctae, et dorsum ipsum inaequalium quam caeteris et gibbosum, ita ut illi quoque testa incumbere possit, sed oblique. Pars interior e roseo ad caeruleum redit.

Huc *Concham Persicam* et *Penicillos* refero. Illa a loco nomen sumit. Est majore sui parte rubicunda, caetera candida. Margaritas proferre proditur. Minor tota cinericii coloris est. Tubulos testaceos *Penicillos* recentiorum nonnulli vocavere. Molli quadam et laxa substantia saxi alligantur, ita ut aquarum undis cedat et agitetur. Cum id carnosum, quod nimirum intus latet, se exerit, frondem expandit, sunt et in quibus vermes delitescunt, quorum sex Icones hic damus.

*Aldrov.
l. 3. c. 84.*

inferne concavam refert Massarius, ut Conchae videri possint; Cirros ex imo emittere ad modum Polypi.

Differen-
tia.

Duo hujus apud Rondeletium *genera*. Primum ita describit: Pars una veluti fungosa quaedam massa, rotunda, cava, in medio perforata, purpurea veluti fasciola ambiente, pileum plane refert: altera parte Polyporum pedibus similis est. Octo enim pedes habet crassiusculos: extremis partibus quadratos, in acutum desinentes, nullas interiores partes distinctas habet. Corpore est adeo pellucido et splendido, ut oculos offundat. Ad eam magnitudinem accrescunt, ut pileos, quibus viatores uti solent, superent.

Alterum, quatuor duntaxat pedes seu frondes habet, qui foliis acanthi comparari possunt: in altera parte lineae stellatim disponuntur. Hujus generis illa quoque videtur, quam *Bellonius* ita descripsit. Mollis quidem et alba corpore cartilagineo, ac crystalli in morem pellucido, quod in mucorem facile resolvitur. Gibbam habet instar dimidiatæ sphaerae figuram, glabram, pollicis crassitudine: cujus pars interna nervis rectis a medio incipientibus, quasi striis fulvi coloris in gyrum radiatur, quibus se diffundit et constringit: qua corporis commotione aquam concutit, et nunc in pronum,

nunc in supinum effertur. Pinnarum vice pinnis tenuibus et aegre conspicuis in orbem communitur, ut *Lepus marinus*. Cruciformes quoque cirros, striatos, crassos, in modum stellae radiatos, numero quaternas, parte interna natationi accommodatos habet: quas ut exacte conspicias, erit in lebetem aquae syncerioris conjiendus: qui si supinus devolvatur, multas fissuras in radice cirrorum ostendet.

Os quoque habet parte prona fitum, quo ea, quae venatur, absorbet, in quem usum quatuor cirri ad ejus latera subjacent, coloris synopidis, quasi ejus branchiae essent, vel intestina. Hinc fit, ut intuentibus pulmonem in mari pabulandi gratia divagantem, grandis videatur quasi pituitae globus, qui unicum tantum colorem referret, nisi rubris illis quatuor circulis sigillaretur, et ea cruce, qua interna pars striata est, distingueretur.

Ad primum genus referenda est *Urtica soluta Mathioli*, quam hic damus. In frustra divisa, ac in mare coniecta, vivit nihilominus ac movetur: extra mare exanimis apparet. Emortua in alto mari, ac in littus ejecta, transparentis glaciei similis est. Omnes pruritum in pudendis et uredinem in manibus movent, et acrimonia sua Venerem extinctam et sopitam excitant.

CAPVT II.

De Pulmone marino, et Holothuriis.

TAB. XIX.
et XX.

*Aldrov. l. 4.
c. 3.*

*Arist. H. A.
l. 5. c. 15.*

Inter Testacea quidem Pulmonem marinum posuisse Aristoteles videtur: Plinius tamen inter Zoophyta recensuit, quem nos sequimur. *Pulmo marinus* dicitur ita, vel a pulmonum nostrorum figura, vel ab eorundem substantia laxa, et molli, foraminulisque plena. Kiranidis interpretes Cunnum marinum exponit, et sic pro *Urtica soluta*, sed falso, sumere videtur.

Sane decoctum pulmonis commendant Medici: at *Urticae* substantia est nimis mollis, et pituitae con-

cretæ similis, qua in aquam abit; et nec in cinerem redigi, nec in aqua decoqui, corpore aliquo superflite potest.

Descriptionem ejus vix ex antiquis obtineas. Plinius per mare ferri ubi imminet tempestas, plurimumque die- rum hyemem portendere scripsit: Ephesus vero non adhaerere, sed absoluta esse, addidit. Commendantur ad pilos evellendos. In aceto putrefacto et mento aspersae carnes, fugam illorum facere dicuntur. Cinis alligatus egregie profluvia purgat. Decoctus vero in aqua, calculosis medetur.

Descriptio.
*Plin. H. N.
l. 8. c. 35.*